

Opinnäytetyö (AMK)

Sairaanhoitajakoulutus

2018

Teppo Matilainen, Sara Ohrankämmen ja Henna Patrakka

VALMISTUVIEN
SAIRAANHOITAJA-
OPISKELIJOIDEN
ODOTUKSIA
TARVITTAVASTA
OSAAMISESTA
SOTE-UUDISTUKSESSA

Teppo Matilainen, Sara Ohrankämmen ja Henna Patrakka

VALMISTUVIEN SAIRAAHOITAJAOPISEKELIJOIDEN ODOTUKSIA TARVITTAVASTA OSAAMISESTA SOTE- UUDISTUKSESSA

Suomen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä on suuren uudistuksen kohteena. Sote-uudistuksessa terveys- ja sosiaalipalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta maakunnille. Uudistuksen tavoitteena on yhdenvertaistaa palvelujen saatavuutta, kaventaa suomalaisten terveyseroja ja hillitä kustannusten kasvua. Tämä opinnäytetyö toteutettiin osana Turun ammattikorkeakoulun koordinoimaa SoteNavi-hanketta. SoteNavi on pienten ja keskisuurten sosiaali- ja terveysalan yritysten ja yhdistysten valmennushanke, jonka tavoitteena on lisätä yritys- ja järjestökentän tuottavuutta sekä työhyvinvointia.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden odotuksia vaadittavasta osaamisesta sote-uudistukseen liittyen ja kuinka he kokevat nykyisen koulutuksen vastanneen osaamisodotuksiinsa sote-uudistuksessa. Tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voivat hyödyntää SoteNavi-hanke, sosiaali- ja terveysalan oppilaitokset ja työnantajat.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua ja sisällönanalyysiä. Haastateltavia oli yhteensä kaksitoista sairaanhoitajaopiskelijaa, joiden opintopistemäärä oli vähintään 140. Haastatteluaineiston analysoinnissa yhdistettiin sekä induktiivista että deduktiivista sisällönanalyysiä.

Tutkimustulokset osoittivat, että eniten osaamista odotetaan tarvitsevan uudistuvan palvelujärjestelmän tuntemisessa organisaation kasvaessa ja siinä, miten potilasta tulisi osata ohjata tässä järjestelmässä. Liiketoimintaosaaminen tuotiin myös useasti esiin siten, että kilpailun lisääntyessä sosiaali- ja terveyspalveluissa, tulee sairaanhoitajien jatkossa olla entistä asiakaspalveluhenkisiä.

Tulosten perusteella palvelujärjestelmäopetusta tulisi lisätä sairaanhoidon koulutusohjelmassa. Lisäksi yrittäjyyteen liittyviä opintoja pitäisi olla enemmän. Lähitulevaisuudessa olisi viisasta selvittää myös muiden terveys- ja hyvinvointialan opiskelijoiden odotuksia osaamisvaatimuksista sote-uudistukseen liittyen sekä tarkastella syvemmin vastaavatko nykyiset opetus suunnitelmat näihin osaamisodotuksiin.

ASIASANAT:

sote-uudistus, sote-palvelut, sairaanhoitajaopiskelija, ammatillinen osaaminen, osaaminen

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Nursing

2018 | 55 pages

Teppo Matilainen, Sara Ohrankämnen ja Henna Patrakka

FINNISH SOCIAL AND HEALTHCARE SYSTEM REFORM AND NURSING STUDENTS

-Views from graduating nursing students on competences required in social and healthcare reform

The Finnish social and healthcare sector is undergoing a large reform. In the future new counties, a new tier of government to be created between the state and municipalities, are responsible for organizing social and health services. The aim of this reform is to make services more equally available throughout the country, achieve better health equality and restrain the growth of health and social expenditures. This thesis was carried out with the SoteNavi-project. SoteNavi is a project coordinated by Turku University of Applied Sciences. The project aims to coach small to middle sized healthcare sector businesses and organizations and to increase productivity and well-being at work.

The purpose of this thesis is to depict the expectations of nursing students regarding competences required by the health and social services reform. The objective is to create information that may be utilized by the SoteNavi-project and employers as well as educational institutions in the social and healthcare sector.

The research was conducted as theme interviews. In total twelve nursing students were interviewed. The interviewees had at minimum 140 ECTS credits. The material was analyzed using both inductive and deductive methods.

The interviewees saw that competence was required in knowing the new organizations and services systems and how to guide the patient in this new system. Competence of business was also frequently brought up in the interviews as one result of the reform is that competition in social- and health care system will increase. Interviewees saw that healthcare and social sector workers need to be more proficient in the aspect of customer service.

According to the results nursing students wanted more teaching about the service systems and organizations. Also the studies about competence of business was seen to be insufficient. In the near future it would be wise to research the views from other students in the faculty of health and well-being. Also more in-depth research should be done in how the current curriculum prepares the students for the upcoming social and healthcare service reform.

KEYWORDS:

Social and healthcare reform, nursing student, competence, proficiency, service system

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OSAAMINEN	7
2.1 Osaamisen näkökulmat	7
2.2 Yksilön osaaminen	8
2.3 Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen	11
3 SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN KOKONAISUUDISTUS	13
3.1 Sote-uudistuksen kulmakivet	13
3.2 Valinnanvapaus	14
3.3 Digitalisaatio	15
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	16
5 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄVALINNAT	17
5.1 Kvalitatiivinen tutkimus	17
5.2 Aineiston keruu ja analyysi	18
6 TULOKSET	20
6.1 Millaista osaamista valmistuva sairaanhoitajaopiskelija odottaa tarvitsevänsä sote-uudistuksessa?	20
6.1.1 Tiedollinen osaaminen	20
6.1.2 Tiedollinen ja toiminnallinen osaaminen	22
6.1.3 Toiminnallinen osaaminen	24
6.1.4 Henkilökohtainen ja käyttäytymiseen liittyvä osaaminen	25
6.1.5 Arvot ja eettinen osaaminen	26
6.1.6 Metaosaaminen	27
6.2 Miten valmistuva sairaanhoitajaopiskelija kokee nykyisen koulutuksen vastaavan osaamisodotuksiinsa sote-uudistuksessa?	27
6.2.1 Tiedollinen osaaminen	27
6.2.2 Tiedollinen ja toiminnallinen osaaminen	29
6.2.3 Toiminnallinen osaaminen	30
6.2.4 Henkilökohtainen ja käyttäytymiseen liittyvä osaaminen	33
7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	34

8 POHDINTA	37
-------------------	-----------

LÄHTEET	41
----------------	-----------

LIITTEET

- Liite 1. Tutkimussuostumuslomake
- Liite 2. Teemahaastattelulomake
- Liite 3. Taulukot osaamisodotuksista
- Liite 4. Taulukot koulutuksen vastaavuudesta

KUVAT

Kuva 1. Osaamisen jäävuorimalli (mukaillen Bergenhenegouwen, 1996, 31)	8
Kuva 2. Kompetenssikäsi (mukaillen Ojala 2008, 51)	9
Kuva 3. Ammatillisen osaamisen malli (mukaillen Cheetham & Chivers 1998, 269)	10
Kuva 4. Sote-uudistuksen kulmakivet (mukaillen Valtioneuvosto 2018)	13
Kuva 5. Esimerkki sisällönanalyysin ryhmittelystä.	19
Kuva 6. Osaamisodotukset tiedollisesta osaamisesta.	21
Kuva 7. Osaamisodotukset tiedollisesta ja toiminnallisesta osaamisesta.	23
Kuva 8. Osaamisodotukset toiminnallisesta osaamisesta.	24
Kuva 9. Osaamisodotukset henkilökohtaiseen ja käyttäytymiseen liittyvästä osaamisesta.	25
Kuva 10. Osaamisodotukset arvoista ja eettisestä osaamisesta.	26
Kuva 11. Osaamisodotukset metaosaamisesta.	27
Kuva 12. Koulutuksen vastaavuus tiedollisesta osaamisesta.	28
Kuva 13. Koulutuksen vastaavuus tiedollisesta ja toiminnallisesta osaamisesta.	30
Kuva 14. Koulutuksen vastaavuus toiminnallisesta osaamisesta.	31
Kuva 15. Koulutuksen vastaavuus henkilökohtaiseen ja käyttäytymiseen liittyvästä osaamisesta.	33

1 JOHDANTO

Suomen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä on uudistumassa. Sote-uudistuksessa kuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy maakunnille, palveluiden sähköistäminen lisääntyy, asiakkaiden valinnanvapaus palvelun tuottajan valinnassa kasvaa ja palveluita integroidaan toisiinsa (Valtioneuvosto 2018a). Tällä hetkellä sote-uudistuksen käsittely on kesken Suomen eduskunnassa.

Muutokset tulevat vaikuttamaan koko sosiaali- ja terveydenhuoltoalan toimialaan. Sairaanhoidajat ovat yksi muutoksien vaikutuspiiriin kuuluvista ammattiryhmistä. Uudistuksista huolimatta sairaanhoidajien tulee pystyä toimimaan työssään ammattitaitoisesti ja taata osaamisellaan asiakkaille paras mahdollinen hoito. Tulevaan muutokseen valmistautuessa on tärkeää tietää, millaisia odotuksia sote-uudistus herättää valmistuvissa sairaanhoitajaopiskelijoissa ja miten uudistuksen arvioidaan vaikuttavan sairaanhoitajilta vaadittavaan ammatilliseen osaamiseen.

Tutkimuksia sairaanhoitajaopiskelijoiden odotuksista sote-uudistuksen vaikutuksista ammatilliseen osaamiseen ei ole käytettävissä. Hakusanoilla ”sairaanhoitajaopiskelija” ja ”sote-uudistus” ei löydy tietokannoista tai internetsivuilta lähteitä. Tässä opinnäytetyössä on kerätty uutta tietoa Turun ammattikorkeakoulun valmistuvilta sairaanhoitajaopiskelijoilta. Tutkimuksen kohteena on valmistuvien sairaanhoidajien odotukset vaadittavasta ammatillisesta osaamisesta uudistuvassa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä, ja kokemukset koulutuksen vastaavuudesta osaamisodotuksiin nähden. Sisällön hahmottamiseksi odotukset ja kokemukset ovat sijoitettu Cheetham ja Chiversin (1998, 269) ammatillisen osaamisen malliin.

Tutkimus on toteutettu osana Turun ammattikorkeakoulun koordinoimaa SoteNavi-hanketta. SoteNavi on pienten ja keskisuurten sosiaali- ja terveysalan yritysten ja järjestöjen valmennushanke. Hankkeen tavoitteena on tarjota yrityksille ja järjestöille apua sote-uudistuksen luomassa muutostilanteessa, ja siten lisätä työhyvinvointia ja tuottavuutta (SoteNavi 2018).

Tutkimustulosten perusteella valmistuvien sairaanhoidajien odotukset ammatillisen osaamisesta ja koulutuksen vastaavuudesta painottuvat toiminnallisen ja tiedollisen osaamisen osa-alueille. Tutkimustulokset ovat SoteNavi-hankkeen lisäksi hyödynnettävissä työpaikoilla ja opetussuunnitelmien kehittämisessä oppilaitoksissa.

2 OSAAMINEN

Tässä luvussa käsite "osaaminen" kuvataan eri tutkimussuuntauksissa. Ensin selostetaan osaaminen yleisellä tasolla, jonka jälkeen kuvataan yksilön osaamista eri näkökulmista. Lisäksi esitellään opinnäytetyössä hyödynnetty ammatillisen osaamisen meta-malli. Lopussa kerrotaan mihin sairaanhoitajan ammatillinen pätevyys perustuu ja mihin osaamistavoitteisiin Turun ammattikorkeakoulun sairaanhoitajakoulutuksella pyritään.

2.1 Osaamisen näkökulmat

Sanalle "osaaminen" löytyy monia synonyymejä. Osaamisella voidaan tarkoittaa asian-tuntemusta, tietotaitoa, hallintaa, taitoa, taidokkuutta, kompetenssia tai ammattitaitoa (Synonyymit, 2018). Vastaavasti englanninkielessä osaamista kuvaavia sanoja ovat esimerkiksi know-how, knowledge, expertise, skill, proficiency, ability ja competence (English Oxford living Dictionaries 2018). Synonyymien määrä kuvaa käsitteen moniulotteisuutta.

Osaamista käsittelevissä tutkimuksissa käsitettä on lähestytty eri näkökulmista. Kirjavainen ja Laakso-Manninen (2000, 12) ovat luokitelleet tiedon ja osaamisen johtamisen tutkimukset tietojohdamisen, älykkään pääoman ja kompetenssipohjaisen johtamisen sekä oppivan organisaation johtamisen tutkimussuuntauksiin. Tietojohdamisen tutkimuksissa osaaminen on tiedon prosessoinnin tulos. Älykkään pääoman johtamissuuntauksessa osaaminen nähdään yrityksen näkymättömänä omaisuutena. Kompetenssilähtöisessä tarkastelussa osaaminen on kilpailuetu, jonka vuoksi osaamista kannattaa kehittää ja ylläpitää. Oppiva organisaatio on puolestaan osaamisen kehittämisen filosofia, joka yhdistää organisaation ja yksilöt kokonaisuudeksi.

Tässä opinnäytetyössä yksilön osaamista tarkastellaan kompetenssilähtöisestä näkökulmasta. Ellsrömin (1998) määritelmän mukaan kompetenssi muodostuu työn virallisista ja todellisista pätevyysvaatimuksista sekä yksilön muodollisista ja todellisesta kompetenssista. Hanhisen (2010, 121) väitöskirjassa kompetenssi on luokiteltu yksilön kykyihin ja valmiuksiin perustuvana potentiaalina, joiden avulla yksilö suoriutuu työn kva-lifikaatioista eli työelämän vaatimuksista.

2.2 Yksilön osaaminen

Osaamista tutkineen Ulrichin (2014, 2) määritelmän mukaan yksilön osaaminen pitää sisällään tiedot, taidot ja arvot, joita tarvitaan työssä tänään ja tulevaisuudessa. Työssä menestyminen vaatii osaamista, sitoutumista ja osallistumista. Osaaminen on tietoja ja taitoja, joita tarvitaan työn tekemiseksi määritellyssä paikassa ja oikeaan aikaan. Osaamisesta ei kuitenkaan ole hyötyä, jos yksilö ei sitoudu tehtäväänsä. Näiden lisäksi yksilön pitää kokea itsensä osalliseksi, jotta hänen kiinnostuksensa työtä kohtaan ei vähene. (Ulrich 2014, 2.)

Spencer & Spencer (1993) ovat kuvanneet yksilön osaamista jäävuorimallilla. Mallissa osaaminen jakaantuu näkyvään ja näkymättömään osaan kuvan 1. osoittamalla tavalla.

Kuva 1. Osaamisen jäävuorimalli (mukaillen Bergenhenegouwen, 1996, 31)

Yksilön näkyvä osaaminen muodostuu havaittuina tietoina, taitoina ja toimintoina. Tiedot ovat asiaan liittyvää erikoistietämystä, joka on yksilön tosiasiallista osaamista. Yksilö voi luoda arvoa vain, jos hän osaa soveltaa tietoa tilanteiden vaatimalla tavalla. Nämä yhdessä muodostavat ammatillisen osaamisen. Jäävuoren näkymätön osa muodostuu yksilön motiiveista, asenteista, kokemuksesta ja minäkuvasta, jotka määrittävät yksilön ominaisuuksia. Motiivit ja minäkuva ohjaavat yksilön käyttäytymistä tavoitteita kohti. Asenteet ja kokemukset vaikuttavat puolestaan reagointikykyyn ja -tyyliin. Näkymätöntä osaa on vaikea kehittää ja opettaa. (Bergenhenegouwen, 1996, 31.)

Otala (2008, 50-51) on kuvannut yksilön osaamista kompetenssikädellä, jossa osaaminen muodostuu tiedosta, taidosta, kokemuksesta, asenteesta, verkostoista ja kontakteista sekä henkilökohtaisista ominaisuuksista. Kompetenssikäsi on kuvattu kuvaan 2.

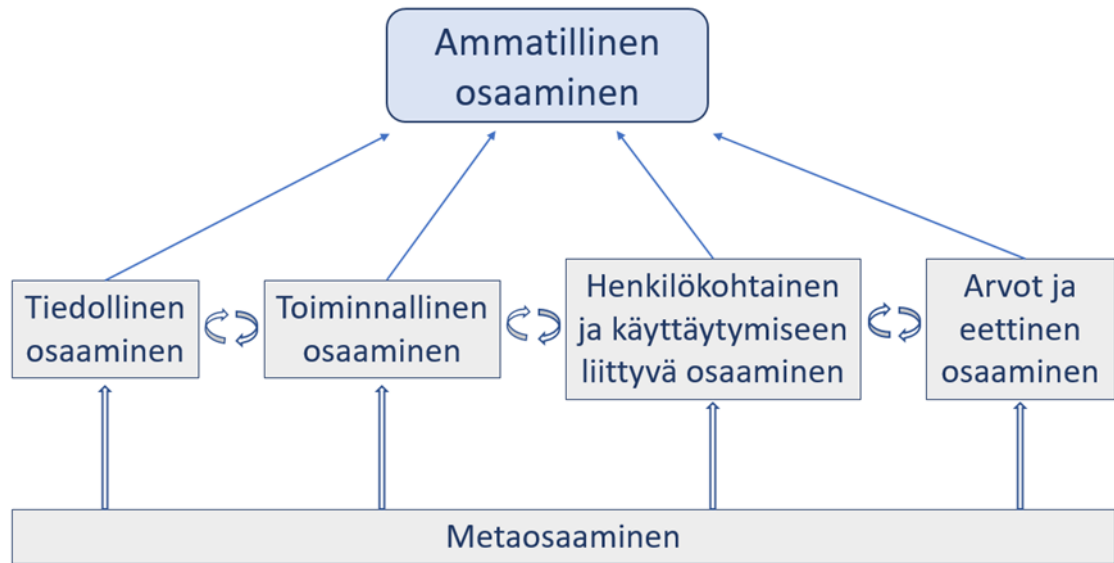

Kuva 2. Kompetenssikäsi (mukaillen Ojala 2008, 51)

Ojalan (2008, 50-51) mukaan tiedot ja taidot ovat hankittu koulutuksen, lukemisen ja tekemisen kautta. Kokemus liittyy tekemiseen ja hiljaiseen tietoon. Henkilökohtainen tieto on hiljaista tietoa, joka muodostuu persoonallisuudesta, asenteista, tunneälystä, mielikuvista, mahdollisuuksien näkemisestä ja niiden hyödyntämisestä sekä motiiveista. Nämä vaikuttavat siihen, miten osaaminen ilmentyy eri yksilöillä. Kontaktit ja verkostot -osaamisalue tarkoittaa yhteistyö- ja verkostoitumisosaamista, joita tarvitaan nykyään työelämässä.

Hildén (2002, 33) puolestaan kuvaa kompetenssin olevan ammatillista pätevyyttä, jossa yksilö kykenee tekemään tehtävänsä hyvin itsensä ja muiden arvioimana. Annettaessa yksilölle tehtävä, hän tiedostaa missä oman osaamisen raja menee eli hän pysyy suhteuttamaan taitonsa annettuun tehtävään.

Cheetham ja Chiversin (1998, 269) ammatillisen osaamisen mallissa ydinkomponentteja ovat tiedollinen osaaminen, kognitiivinen osaaminen, toiminnallinen osaaminen, henkilökohtainen ja käyttäytymiseen liittyvä osaaminen sekä arvot ja eettisyys. Näitä kaikkia ydinkomponentteja yhdistää metaosaaminen kuvan 3 osoittamalla tavalla.

Kuva 3. Ammatillisen osaamisen malli (mukaiillen Cheetham & Chivers 1998, 269)

Tiedollinen osaaminen syntyy, kun tieto siirtyy tai liittyy aiempaan tietoon, taitoon tai kokemukseen. Siihen kuuluu opittu ammatillinen teoretieto, kuka, miten, missä, milloin? -tieto ja tilanneriippuvainen tieto sekä tiedon soveltaminen. (Cheetham ja Chivers 1998, 269.)

Toiminnallinen osaaminen koostuu ammattispesifistä valmiuksista, organisaation prosessien tuntemuksesta, yksilön älyllisistä ja psykomotorisista ominaisuuksista. Delegoiminen tai suunnittelu ovat esimerkkejä prosessiosaamisesta. Älyllistä osaamista on esimerkiksi tietotekniikkaan liittyvät taidot. Psykomotorista osaamista on esimerkiksi sorminäppäryys. (Cheetham ja Chivers 1998, 269.)

Henkilökohtainen ja käyttäytymiseen liittyvä osaaminen jakautuu sosiaaliseen ja sisäänrakennettuun ammatillisuuteen. Sosiaaliseen ammatillisuuteen kuuluvat esimerkiksi itsetuottamus, stressinsietokyky, rauhallisuus, tunteiden ja stressin hallinta sekä kuuntelutaidot ja empatiakyky. Sisäänrakennettu ammatillisuus on kollegiaalisuutta ja sopeutumista oman alan normeihin. (Cheetham ja Chivers 1998, 269.)

Arvot ja eettinen osaaminen jakautuu henkilökohtaiseen ja ammatilliseen näkökulmaan. Henkilökohtainen näkökulma sisältää esimerkiksi sosiaalisen ja moraalisen herkkyyden, lainkuuliaisuuden, uskonnollisuuden sekä omatunnon. Ammatillinen näkökulma pitää sisällään ammatillisten velvoitteiden noudattamisen, itsekontrollin, ympäristön huomioimisen ja eettisyyden. (Cheetham ja Chivers 1998, 269.)

Nämä kaikki osaamisalueet ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja metatason osaamisen kanssa. Metaosaamisia ovat kommunikaatiotaidot, oppiminen, itsensä kehittäminen, luovuus, analysointi- ja ongelmaratkaisukyvyt sekä reflektiotaidot. (Cheetham ja Chivers 1998, 269.)

Tässä opinnäytetyössä osaamista tarkastellaan ammatillisen osaamisen näkökulmasta. Opinnäytetyössä hyödynnetään Cheetham ja Chiversin (1998, 269.) luomaa Ammatillisen osaamisen mallia valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden odotusten luokittelussa.

2.3 Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen

Sairaanhoitajan ammatillisen osaamisvaatimusten määrittelyt pohjautuvat EU-direktiiveihin ja Suomen lainsäädäntöön. Esimerkkinä Euroopan komission osaamisen ja tutkintojen viitekehys ammattikorkeakoulututkinnoista ja alemmista korkeakoulututkinnoista (European Commission 2005). Kansallisia lainsäätöjä ovat muun muassa laki ammattikorkeakouluja ja ammatinharjoittamista koskeva lainsäädäntö sekä kansallisen tutkintojen viitekehys (Opetushallitus 2017). Sairaanhoitajan ammatillisia osaamisvaatimuksia määritellään myös Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa (2012) ”Koulutuksella osaamista asiakaskeskeisiin ja moniammatillisiin palveluihin” sekä Opetusministeriön (2006) sairaanhoitajan osaamiskuvauksissa.

Näihin säännöksiin, direktiiveihin ja julkaisuihin perustuen on Turun ammattikorkeakoulun sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmassa 2015-2016 määritelty sairaanhoitajan osaamistavoitteet 12 kohtaan. Turun ammattikorkeakoulun innovaatiokompetenssit: yksilö-, yhteisö-, ja verkosto-osaamisen ovat myös osa sairaanhoitajakoulutuksen osaamistavoitteita, jotka ovat alla olevan listan alussa. (SoleOPS Turun ammattikorkeakoulu 2015-2016a.)

Sairaanhoitajakoulutuksen osaamistavoitteet ovat:

1. Yksilöosaamisen innovaatiokompetenssit
  - kykenee itsenäiseen ajatteluun ja päätöksentekoon
  - osaa toimia tavoitteellisesti ja sinnikkäästi
  - kykenee luovaan ongelmaratkaisuun ja työtapojen kehittämiseen
  - osaa arvioida ja kehittää osaamistaan ja oppimistapojaan
2. Yhteisöosaamisen innovaatiokompetenssit

- osaa toimia yhteistyökykyisesti monialaisessa tiimissä ja työyhteisössä
  - osaa toimia oma-aloitteisesti ja vastuullisesti yhteisön tavoitteiden mukaisesti
  - osaa toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita soveltaen ja yhdistäen erialojen tietoja ja menetelmiä
  - osaa toimia eettisten ja yhteiskuntavastuullisten periaatteiden mukaisesti
  - osaa toimia työelämän vuorovaikutus- ja viestintätilanteissa
3. Verkosto-osaamisen innovaatiokompetenssit
    - osaa luoda ja ylläpitää työelämäyhteyksiä
    - osaa toimia verkostoissa
    - kykenee moniammatilliseen ja -kulttuuriseen yhteistyöhön
    - kykenee kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen
  4. Pätevyys määrittää itsenäisesti tarpeelliset hoitotoimenpiteet ajantasaista teoreettista ja kliinistä tietoa käyttäen sekä suunnitella, organisoida ja toteuttaa hoitotoimenpiteitä potilashoidon yhteydessä.
  5. Pätevyys työskennellä tehokkaasti yhdessä muiden terveysalan toimijoiden kanssa, mukaan lukien osallistuminen hoitohenkilökunnan käytännön koulutukseen.
  6. Pätevyys rohkaista henkilöitä, perheitä ja ryhmiä terveellisiin elintapoihin ja itsehoitoon.
  7. Pätevyys aloittaa itsenäisesti välittömät pelastustoimet sekä toteuttaa toimenpiteitä kriisi- ja katastrofitilanteissa.
  8. Pätevyys antaa itsenäisesti neuvoja, tietoja ja tukea hoitoa tarvitseville henkilöille.
  9. Pätevyys varmistaa itsenäisesti sairaanhoidon laatu ja arviointi.
  10. Pätevyys toteuttaa kattavaa ammatillista viestintää ja tehdä yhteistyötä muissa terveysalan ammateissa toimivien kanssa.
  11. Pätevyys analysoida hoidon laatua parantaakseen omaa työsuoritustaan yleis-sairaanhoidosta vastaavana sairaanhoitajana.

Erityisosaamista vaativan potilaan hoitotyön osaaminen. (SoleOPS Turun ammattikorkeakoulu 2015-2016b.)

3 SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN KOKONAISUUDISTUS

Tässä luvussa esitellään sote-uudistuksen kulmakivet, jotka ovat maakuntauudistus, palveluintegraatio, valinnanvapaus, digitalisaatio sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten hillitseminen. Digitalisaatio ja valinnanvapaus kuvataan erikseen myös omissa kappaleissa.

3.1 Sote-uudistuksen kulmakivet

Sote-uudistus tarkoittaa käynnissä olevaa kokonaisvaltaista Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Tavoitteina uudistuksessa on tarjota ihmisille nykyistä yhdenvertaisemmin palveluja, kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja sekä hillitä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvua. (Valtioneuvosto 2018a.) Kuvassa 4 on esiteltyä sote-uudistuksen kulmakivet.

Kuva 4. Sote-uudistuksen kulmakivet (mukaillen Valtioneuvosto 2018)

Uudistuksessa kuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy maakunnille, palvelut sovitetaan yhteen, valinnanvapaus lisääntyy, palvelujärjestelmä sähköistyy entisestään ja kustannusten kasvua pyritään hillitsemään (Valtioneuvosto 2018c).

Maakuntauudistuksessa julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta sekä kuntayhtymiltä maakunnille 1.1.2020. Uudistuneessa mallissa järjestäviä maakuntia on 18. Maakunnat ovat suurempia ja taloudellisesti niiden kantokyky on parempi. Sote-palvelut yhdistetään kokonaisuuksiksi ja järjestetään siten, että ne ovat asiakaslähtöisiä, oikea-aikaisia, tehokkaita ja vaikuttavia. (Valtioneuvosto 2018c.)

Sote-uudistuksessa palvelut sovitetaan yhteen eli toteutetaan palveluintegraatio. Palveluiden integraatio tarkoittaa, että muodostetaan palvelukokonaisuuksia, joissa sovitetaan julkinen, yksityinen ja kolmas sektori yhteen niin, että asiakas voi hyödyntää eri palveluja samanaikaisesti. Integraatiolla pyritään saumattomaan ja oikea-aikaiseen palveluun yhdistämällä palvelut asiakkaan tarpeiden perusteella. Tämä on keskeinen keino saavuttaa sote-uudistuksen tavoitteet. Maakunnalla on kokonaisvastuu integraatiosta. (THL 2017.)

Valinnanvapautta lisätään sote-uudistuksen myötä. Tämä tarkoittaa, että palvelujen käyttäjällä on mahdollisuus valita julkisen, kolmannen sektorin ja yksityisen palveluntuottajan välillä. Hallitus on asettanut tavoitteeksi monipuolistaa sosiaali- ja terveystalouden palveluja ja linjannut, että luodaan valinnanvapauslainsäädäntö. Valinnanvapaus koskee pääasiassa perustason palveluja ja soveltavasti erikoistasoisia palveluja. (THL 2016, 14.) Valinnan vapautta kuvataan tarkemmin luvussa 3.2.

Palvelujen saatavuutta ja yhdenvertaisuutta parantava tekijä on digitalisaatio. Tarkoitus on yhtenäistää sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmiä ja näin nopeuttaa tiedon siirtoa. Sähköisillä palveluilla mahdollistetaan asiakkaalle paremmat keinot saada palveluja ja luotettavaa tietoa valintojensa tekemiseen. (Valtioneuvosto 2018d.) Digitalisaatiota kuvataan lisää luvussa 3.3.

Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaista rahoitusta muutetaan yksinkertaisemmaksi. Nykyään kunnat ovat rahoittaneet palvelut, mutta jatkossa rahoitusvastuu siirtyy valtiolle maakuntauudistuksen toteutuessa. Jatkossa maakunta saa rahoituksen valtiolta, jonka palveluiden valtionosuusjärjestelmä ja verotus uudistetaan. Rahoituskanavaa yksinkertaistamalla ja koko Suomen sosiaali- ja terveystalouden uudistamisella saadaan verovarot hyödynnettyä paremmin, jolloin kustannuksia saadaan hillittyä. Tarkoituksena on säästää sosiaali- ja terveydenhuollon kautta 3 miljardia euroa hallituksen 10 miljardin euron säästötavoitteesta vuoteen 2029 mennessä. (Valtioneuvosto 2018e; 2018f.)

3.2 Valinnanvapaus

Uudessa sote-mallissa julkisesti rahoitettuja sosiaali- ja terveystalouden palveluja voivat tarjota nykyisen julkisen puolen lisäksi yksityisen ja kolmannen sektorin toimijat. Sote-uudistuksessa on tarkoitus lisätä asiakkaan valinnanvapautta palveluntuottajan suhteen. Asiakas

saa valita itse kenen tuottamia palveluita käyttää. Mallissa asiakas valitsee haluamansa sosiaali- ja terveyskeskuksen eli sote-keskuksen ja suunhoidon yksikön. (Valtioneuvosto 2018g.) Vaihtoehtoisesti asiakas voi valita palvelutuottajaksi maakunnan liikelaitoksen, eli maakunnan omistaman organisaation. Liikelaitos tarjoaa ihmisille sosiaali- ja terveyspalveluja sekä erikoissairaanhoidon palveluja. (Valtioneuvosto 2018h.) Liikelaitoksen olisi myös myönnettävä palveluseteleitä, joilla asiakas voi hankkia palveluita toiselta palveluntuottajalta. Palveluseteliä tarjottaisiin esimerkiksi palveluasumisessa ja hoitotakuussa määriteltujen aikarajojen ylittyessä. (Valtioneuvosto 2018i.)

3.3 Digitalisaatio

Digitalisaatio on merkittävä osa sote-uudistusta (Valtioneuvosto 2018h). Se on käsitteenä laaja. Englanninkielessä vastineita sanalle "digitalisaatio" ovat digitization, digitisation tai harvemmin digitalization. Yksinkertaisimmillaan sillä voidaan tarkoittaa informaation, kuten äänen tai kuvan, muuttamista digitaaliseen muotoon, jolloin sitä on mahdollista käsitellä tietokoneella. (English Oxford Living Dictionaries, 2018b.) Englanninkielessä parempi vastine tässä työssä tarkoitetulle digitalisaatiolle on "digital transformation". Tämä tarkoittaa yhteiskunnallista muutosta, jossa digitaaliset järjestelmät tuodaan osaksi ihmisten arkea kaikilla elämän osa-alueilla. (Khan Shahyan 2016, 6-7.)

Tässä opinnäytetyössä digitalisaatiota tarkastellaan sen laajassa merkityksessä sote-uudistuksen näkökulmasta. Sote-uudistuksessa se tarkoittaa, että palveluita ja järjestelmiä muutetaan sähköiseen muotoon, jolloin digiteknologiaa hyödynnetään ihmisten arjessa, palveluissa ja työelämässä. Digitalisaatio mahdollistaa palveluiden toteuttamisen tehokkaammin ja uusin tavoin. Sen avulla organisaatioissa henkilökunta pystyy muun muassa hyödyntämään asiakkaan ajantasaista tietoa helpommin. (Valtioneuvosto 2018h.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden odotuksia vaadittavasta osaamisesta sote-uudistukseen liittyen ja kuinka he kokevat nykyisen koulutuksen vastanneen osaamisodotuksiinsa sote-uudistuksessa.

Opinnäytetyön tavoitteena on kerätä uutta tietoa SoteNavi-hankkeelle valmistuvien Turun ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijoiden odotuksista sote-uudistuksessa vaadittavasta osaamisesta ja koulutuksen vastaamisesta osaamisodotuksiin.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaista osaamista valmistuva sairaanhoitajaopiskelija odottaa tarvitsevänsä sote-uudistuksessa?
2. Miten valmistuva sairaanhoitajaopiskelija kokee nykyisen koulutuksen vastaavan osaamisodotuksiinsa sote-uudistuksessa?

5 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄVALINNAT

Tässä luvussa esitellään kvalitatiivisen tutkimuksen ominaispiirteitä. Lisäksi kerrotaan, miten tutkimusaineisto on kerätty ja analysoitu. Lopussa on myös esimerkki aineiston tyypittelystä.

5.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen tutkimus, eli laadullinen tutkimus, on vakiintunut hoitotieteessä erityisesti 1980-luvulta lähtien. Tämä tutkimusote sopii erityisesti silloin, kun halutaan saada uutta näkökulmaa tutkittavaan aiheeseen. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 65-66.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa korostuvat ihmisten tulkintojen ja kokemusten kuvaaminen. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 79.) Tyypillisiä menetelmiä aineistonkeräämiseen ovat haastattelut, kyselyt ja havainnointi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83). Kvalitatiivisen tutkimuksen tuloksia tulkittaessa, ei pyritä yleistettävyyteen. Näin ollen tutkimuksen otos ei myöskään ole satunnainen vaan harkinnanvarainen. Otokseen siis valitaan henkilöitä, jotka edustavat mahdollisimman hyvin tutkittavaa ilmiötä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 67.) Otoksen koon valinta laadullisessa tutkimuksessa määräytyy tyypillisesti tutkimusryhmän resurssien ja aineiston saturaation mukaan. Aineiston saturaatio tarkoittaa pistettä, jossa aineisto alkaa toistamaan itseään. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97-100.)

Laadullisen tutkimuksen aineiston analyysimenetelmänä käytetään sisällönanalyysiä. Menetelmällä on tarkoitus saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 117.) Tutkimustekniikan avulla voidaan tehdä havaintoja aineistosta ja analysoida niitä systemaattisesti. Aineistoa tarkastellaan etsien yhtäläisyyksiä ja eroja, jotka eritellään aineistoa kuvaaviksi luokiksi. Sisällönanalyysi prosessina etenee aineiston erittelystä yhtäläisyyksien ja erojen etsimiseen ja lopulta tiivistämiseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.)

Sisällönanalyysi voi olla aineisto- tai teorialähtöistä, eli induktiivista tai deduktiivista. Induktiivisessa analyysissä aineisto on pääosassa ja analyysiyksiköt rakennetaan aineiston pohjalta. Deduktiivisessa päättelyssä lähtökohtana on teoria tai teoreettiset käsitteet,

joiden ilmenemistä tarkastellaan. Induktiivista ja deduktiivista päättelymuotoa ei kuitenkaan pitäisi nähdä täysin toistensa vastakohtina. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 167; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Tässä opinnäytetyössä analyysimenetelmän voidaan katsoa olevan sekä induktiivinen että deduktiivinen. Aineistoa on ryhmitelty, pelkistetty ja tiivistetty. Tämän avulla on muodostettu alaluokkia ja yläluokkia. Tämä on induktiivista sisällönanalyysiä. Deduktiivista sisällönanalyysiä on ollut se, että lopulliset pääluokat ovat tulleet Cheetham ja Chiversin (1998, 269) ammatillisen osaamisen mallista.

5.2 Aineiston keruu ja analyysi

Opinnäytetyö toteutettiin yksilöhaastatteluina. Haastattelumenetelmänä oli teemahaastattelu, joka on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Muodollisesti teemahaastattelu sijoittuu lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimaastoon. Keskustelu ei etene yksityiskohtaisten kysymysten avulla vaan sitä suunnataan ennalta suunniteltuihin teemoihin. Haastattelutilanteen luonne on keskustelunomainen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87-88.)

Tässä opinnäytetyössä haastattelun teemat tulivat sote-uudistuksen kulmakivistä. Teemoiksi valittiin sote-uudistus, maakuntauudistus, valinnanvapaus ja digitalisaatio. Tutkimusryhmä koki, että nämä teemat kuvasivat parhaiten soteuudistusta.

Haastateltavat rekrytoitiin opinnäytetyön tekijöiden sosiaalista verkostoa hyödyntämällä. Haastateltavien valintakriteerit olivat seuraavat:

1. Turun ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelija.
2. Suoritettuna 210 opintopisteestä 140 opintopistettä.
3. Kiinnostusta osallistua sote-aiheiseen haastatteluun.

Haastateltavia valittiin yhteensä kaksitoista henkilöä. Haastateltavista viisi oli miehiä ja seitsemän naista. Haastateltavien opintopistemäärä vaihteli juuri 140 opintopisteen rajan täyttymisestä lähes 210 opintopisteen kertymään. Otoskoon määritteli tutkimusryhmän käytettävissä olevat resurssit.

Kukin haastattelija haastatteli neljä opiskelijaa. Haastateltavat saivat etukäteen tutustua haastatteluteemoihin tietäen, että aihetta lähestytään osaamisen kautta. Tutkimusryhmä kirjoitti haastattelukaavakkeen ennen haastatteluja tukemaan haastattelutilannetta,

joissa teemat olivat selitetty auki. Ennen haastattelun alkua haastateltavaa pyydettiin vielä allekirjoittamaan tutkimussuostumuslomake. Suostumuslomake ja haastattelukaa- vake löytyvät liitteistä yksi ja kaksi. Haastattelut nauhoitettiin, ja haastateltavat olivat tästä tietoisia. Haastattelujen kesto vaihteli kahdestakymmenestä neljäänkymmeneen minuuttiin. Haastattelut toteutettiin maaliskuussa 2018.

Jokaisen haastattelun jälkeen nauhoitettu materiaali litteroitiin. Litterointi tarkoittaa ai- neiston kirjoittamista ylös sanatarkasti (Hirsijärvi ym. 2007, 217). Litteroinnin jälkeen ku- kin haastattelija keräsi aineistostaan kaikki kohdat, joissa tuotiin esiin materiaalia, joka vastaisi tutkimuskysymyksiin. Kuvassa 5 on esimerkki, miten sisällönanalyysin luokat muodostettiin.

Kuva 5. Esimerkki sisällönanalyysin ryhmittelystä.

Alkuperäiset ilmaukset ryhmiteltiin ja saatiin muodostettua alaluokkia ja näille yläluokka. Tämän jälkeen jokainen yläluokka ryhmiteltiin vielä ammatillisen osaamisen mukaan pääluokkiin. Odotuksille vaadittavasta osaamisesta ja koulutuksen vastaavuudelle luotiin omat taulukot.

6 TULOKSET

Tässä luvussa esitellään tutkimustulokset tutkimuskysymyksittäin. Tekstin yhteyteen on lisätty osia sisällönanalyysin taulukoista tekstin ymmärtämisen helpottamiseksi. Taulukoita luetaan vasemmalta oikealle. Taulukot etenevät järjestyksessä ilmaus, alaluokka, yläluokka ja pääluokka. Liitteessä 3 esitetään osaamisodotukset ja liitteessä 4 esitetään koulutuksen vastaavuus kokonaisina taulukoina. Tulokset esitetään pääluokittain Cheetham ja Chiversin (1998, 269) ammatillisen osaamismallin mukaan.

6.1 Millaista osaamista valmistuva sairaanhoitajaopiskelija odottaa tarvitsevansa sote-uudistuksessa?

Tulokset käsitellään järjestyksessä mukaillen ammatillisen osaamisen mallia: tiedollinen osaaminen, toiminnallinen osaaminen, henkilökohtainen ja käyttäytymiseen liittyvä osaaminen, arvot ja eettinen osaaminen sekä metaosaaminen. Kliinistä osaamista ei voitu sijoittaa mihinkään Cheetham ja Chiversin (1998, 269) ydinosaamisalueeseen, joten sille luotiin oma tiedollisen- ja toiminnallisen osaamisen pääluokka.

6.1.1 Tiedollinen osaaminen

Odotukset tiedollisesta osaamisesta jaettiin kahteen yläluokkaan: organisaatio-osaamiseen ja liiketoimintaosaamiseen. Organisaatio-osaaminen jakautuu alaluokkiin organisaatorakenne, palvelut ja palveluiden rakenne, potilaan oikeudet ja työntekijän oikeudet sekä tietoturvaosaaminen.

<ul style="list-style-type: none"> Pitää hallita isoja kokonaisuuksia. Jos et tunne järjestelmää et voi oikein mitään sen kanssa tehdä, se on se aivan ensimmäinen porras. Toinen on se, kun sen järjestelmän osaa, niin mitä tietyt toimijat sen järjestelmän sisällä tekee. hahmottaa, että mikä se "oma-alue" on, kuinka iso se on, mitä siihen kuuluu ja oman yksikön paikka siinä järjestelmässä. Tiedetään mihin asiakas pitää ohjata, esimerkiksi meneekö hän toisaalle, tiedetään, tuleeko hän meille vai kuuluuko hän jollekin toiselle 	Organisaatio-rakenne	Organisaatio-osaaminen	Tiedollinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> Palvelu- ja potilaanohjaamista julkisen- yksityisen- ja kolmannen sektorin äärelle. Tietää mitä on saatavilla ja missä. pitää osaa soveltaa palveluja käytäntöön (esim. palvelusetelit) meidän piti tarjota palveluseleitä ja osalle piti laskea niiden seteleiden määrä, että kuinka paljon niitä saa ja paljon jää maksettavaa, se piti osata kui paljon maksaa (palvelut) 	Palvelut ja palveluiden rakenne		
<ul style="list-style-type: none"> Varmaan se, että se uus työehtosopimus tulee käydä paremmin läpi. Se mihin on oikeus, ja siitä ihmisillä, eikä hoitajillakaan ei ole välttämättä tietoa, eikä tavallisilla ihmisillä vielääkään. Se pitäisi enemmän informoida mihin sinulla on oikeus ja mitä pystyt tehdä oikeuksilla. sit semmosii kohtii mis vaihdetaan työpaikkaa tai tehdään jotain muut. Ni ehkä se et miten itsest tehdään näkyväks koska aikasemminhan, etenkin jossain pienemmissä kunnissa, kaikki tietää toisensa. Ja tämmönen joku työpaikan vaihtaminen on sinäällänsä aika helppoo tai suoraviivast, koska sust on kuitenkin niin paljon tietoo niil henkilöil jotka päättää sun tulevast asemastas. Heil on jo valmiiks tietoo susta. 	Potilaan oikeudet ja työntekijän oikeudet		
<ul style="list-style-type: none"> Sairaanhoitajana pitäisi olla jonkinlainen käsitys minkälaisia uhkia voi olla tai tulla vastaan. Koska potilasturvallisuus ei ole vain sitä, että kaikki asiat ovat hyvin sairaalassa, vaan sitä myös, että potilastiedot ovat tallessa ja turvassa. 	Tietoturva	Liiketoimintaosaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> pitää osata markkinoida omaa työpaikkaa osaa tuoda ne parhaimmat puolet siitä paikasta esille miten saadaan asiakkaita ja miten me saadaan pidettyä ne meillä Pitäisi olla omat somekanavat ja siellä mainostaa 	Markkinointi		
<ul style="list-style-type: none"> Asiakaspalvelualltiutta pitää osata suositella paikkoja palautteen ottoa ja vastaan antoa 	Asiakaspalvelu -henkisyys		
<ul style="list-style-type: none"> täytyy osata erottaa edukseen niistä muista Täytyy tietää mitä juuri sinun yksikölläsi on tarjota ja antaa vs. ne jotka ovat lähimmät tavallaan kilpailijoita siinä meihin verrattuna 	Kilpailu		
<ul style="list-style-type: none"> Yrittäjyysosaamista: taloustaitoa, markkinointi, laki- ja säädospuolen osaamista 	Lainsäädäntö		

Kuva 6. Osaamisodotukset tiedollisesta osaamisesta.

Organisaatorakenteeseen liittyen haastateltavat toivat esiin, että sairaanhoitajan tulisi hallita isoja kokonaisuuksia.

"jos et tunne järjestelmää, et voi oikein mitään sen kanssa tehdä...toinen on se, kun sen järjestelmän osaa, niin mitä tietyt toimijat sen järjestelmän sisällä tekee."

Palvelut ja palveluiden rakenne -alaluokassa haastateltavat kertoivat, että sairaanhoitajan tulisi tietää mitä palveluita missäkin on ja esiin tulivat myös valinnanvapauteen liittyen nykyinen palvelusetelimalli ja sen osaaminen. Lisäksi esiin tuli tarve kustannustietoisuudesta.

"Tietää mitä on saatavilla ja missä."

Potilaan ja työntekijän oikeuksiin liittyvää osaamista tuotiin myös esiin. Haastatteluissa tuli ilmi tarve työehtosopimuksen tarkemmasta läpi käymisestä. Sairaanhoitajan pitäisi tietää potilaan ja oikeudet ja omat oikeutensa.

"Se mihin on oikeus, ja siitä ihmisillä eikä hoitajillakaan ei ole välttämättä tietoa, eikä tavallisilla ihmisillä vielääkään. Se pitäisi enemmän informoida mihin sinulla on oikeus ja mitä pystyt tehdä oikeuksilla."

Organisaation toimintaan liittyen esiin nousi myös tietoturvaosaaminen. Sairaanhoidon ammattilaisilla tulisi olla perustason käsitys siitä, minkälaisia uhkia tietoturvan suhteen organisaatiota saattaisi kohdata.

”Sairaanhoitajana pitäisi olla jonkinlainen käsitys minkälaisia uhkia voi olla tai tulla vastaan.”

Liiketoimintaosaamiseen liittyen osaamista katsottiin tarvittavan markkinoinnin, asiakaspalveluhenkisyden, kilpailun ja lainsäädännön tiimoilta.

Markkinoinnissa tuotiin esille, että työntekijöillä tulisi olla kyky pystyä tuomaan esille työpaikkansa parhaat puolet. Lisäksi asiakkaiden hankinnan ja mainonnan tiimoilta useissa kanavissa tarvittaisiin osaamista. Kyky suositella hoitopaikkoja ja kyky sekä vastaanottaa että antaa palautetta tuotiin myös esiin.

”Pitäisi olla omat somekanavat ja siellä mainostaa.”

Asiakaspalveluhenkisyteen liittyen haastatteluissa tuli ilmi tarve osata suositella hoitopaikkoja ja lisäksi kyky antaa sekä vastaanottaa palautetta.

”Pitää osata suositella paikkoja.”

Kilpailuun liittyen haastateltavat toivat esiin, että sairaanhoitajan olisi tärkeää tietää mitä omalla työyksiköllä on tarjota verrattuna kilpailijoihin. Yrittäjyydestä puhuttaessa haastateltavat toivat esiin taloustaitojen osaamisen sekä hoitoalaan liittyvän säädöspuolen osaamisen.

”Täytyy osata erottua edukseen niistä muista.”

”...yrittäjyysosaamista: taloustaitoa, markkinointia, laki- ja säädöspuolen osaamista”

6.1.2 Tiedollinen ja toiminnallinen osaaminen

Kliinistä osaamista ei voitu sijoittaa suoraan ammatillisen osaamisen ydin osaamisalueisiin. Kliinisen osaamisen sijoittuu toiminnallisen ja tiedollisen osaamisen väliin, joten muodostettiin toiminnallisen ja tiedollisen osaamisen pääluokka.

Kliinisen osaamisen yläluokka muodosti kolme alaluokkaa, jotka ovat teoretieto, hoidon tarpeen arvioiminen ja hoidon toteuttaminen.

<ul style="list-style-type: none"> • Sit tarvitsee osata vastata niihin (potilaiden) kysymyksiin • Käytännön työ ja käytännön takana oleva teoria olisivat hanskassa • Sellainen laajatieto vähän kaikesta. Tuntuu, että siitä tulee muutenkin sellainen trendi, että pitää vähän tietää kaikesta ja joistain asioista vähän syvemmin. • pitää itse olla se ammattilainen, joka tietää sen tosiasian sitä • Periaatteessa se on hyvä (hakea tietoa tietokannoista) koska silloin on aina se uusin tieto, eikä mieli vanhoja juttuja, että ei kangistu niihin kaavoihin • tietoja pitää pystyä arvioimaan • Eli pitää myös osata kertoa ja selittää mitä lähdekriittisyys tarkoittaa 	Teoriatieto	Klininen osaaminen	Tiedollinen ja toiminnallinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Oikeiden kysymysten kysyminen • Jatko hoitoo tai hoitoo suunniteltaessa pitäis ottaa ihmisen tarpeet huomioon • Osata ohjata potilaita sinne mitä he itse tarvitsee jos ei osaa päättää • Oireitten perusteella katsoisi sen oikean hoitopaikan hänelle 	Hoidon tarpeen arvioiminen		
<ul style="list-style-type: none"> • Pienemmillä paikkakunnilla laaja osaaminen antaa ihan konkreettista hoitoa kun asuu esim. Turussa niin se ei mielestäni vaikuta, mutta jos terveyskeskuksia yhdistetään, kun tulee isompia organisaatioita, niin sitten jollain pienemmällä paikkakunnalla asioita pitäisi osata enemmän • Osaa tehdä ne tutkimukset oikein • Toimintavarmuus, niin kuin muutkin jutut lagittaa (<i>jumittaa</i>), ne saattavat hajota. Sairaalamailmassa sinun pitää olla varalla toimintasuunnitelmat mitä tehdä. Pitää osata siirtyä vanhoihin tapoihin, jotta pystyy hoitamaan asiat kuitenkin 	Hoidon toteuttaminen		

Kuva 7. Osaamisodotukset tiedollisesta ja toiminnallisesta osaamisesta.

Teoriatietoon liittyen haastateltavat toivat esiin vaatimuksen osata käytännön työn ja sen takana oleva teoriapohjan. Haastateltavat toivat myös esiin ajatuksen siitä, että osaamisen tulee olla laaja-alaista ja käytössä tulisi olla aina uusin tieto. Sairaanhoidajan tulisi olla tiedoiltaan vakuuttava potilaan silmissä ja osattava tarvittaessa vastata hänelle esitettyihin kysymyksiin. Lähdekriittisyys nousi myös esiin haastatteluissa. Sairaanhoidajan tulisi ymmärtää mitä lähdekriittisyydellä tarkoitetaan ja osata arvioida käyttämäänsä tietoa.

”...tietoja pitää pystyä arvioimaan.”

”...on aina se uusin tieto, eikä mieli vanhoja juttuja, että ei kangistu kaavoihin.”

”Pitää itse olla se ammattilainen, joka tietää sen tosiasian siitä.”

Hoidon tarpeen arvioiminen sisältää haastateltavien näkemyksiä siitä, että sairaanhoidajan tulisi osata kysyä potilaalta oikeita kysymyksiä. Hoitoa ja hoitopaikkaa suunniteltaessa tulisi osata ottaa huomioon potilaan oireet ja tarpeet ja tarvittaessa osata ohjata potilas oikeaan paikkaan, jos tämä ei itse osaa päättää.

”...oireitten perusteella katsoisi sen oikean hoitopaikan hänelle.”

Hoidon toteuttamiseen sijoittui näkemyksiä siitä, että laaja-alainen osaaminen saattaisi olla tarpeellista pienemmillä paikkakunnilla työskenteleville. Sairaanhoidajien tulisi myös osata tehdä tutkimustoimenpiteitä oikein ja tarvittaessa kyettävä jatkamaan töiden tekoa, vaikka sähköiset laitteet ja palvelut jumittaisivat.

”...kun tulee isompia organisaatioita, niin siten jollain pienemmällä paikkakunnalla asioita pitäisi osata enemmän.”

"Osaa tehdä ne tutkimukset oikein."

6.1.3 Toiminnallinen osaaminen

Toiminnallinen osaaminen jaettiin neljään pääluokkaan, jotka olivat ohjausosaaminen, yhteistyöosaaminen, viestintäosaaminen ja teknologia osaaminen.

<ul style="list-style-type: none"> Pitää osata hoitopolkuja ja ohjata potilasta eteenpäin pitää osata ohjata miten palveluun pääsee ja osataan kertoa vaihtoehdoista 	Palveluohjaus	Ohjaus- osaaminen	Toiminnallinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> vastuuta siirretään potilaille ja asiakkaille, niin he ehkä enemmän päättää ja olet enemmän nimenomaan päätöksenteon tukena 	Tukeminen päätöksenteossa	Yhteistyö- osaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> Osaa ohjata potilaan oikean ammattilaisen luokse Tuntee esim. fysioterapeuttien työskentelyä ja toimintaterapeuttien työtehtäviä Täytyy pystyä delegoimaan 	Moni- ammattilinen yhteistyö		
<ul style="list-style-type: none"> Kyl varmaan sit pitäis ammattikorkean ottaa jotain viestintäsystemejä mukaan lisää, et ehkä just jotain johtamisosaamista sit tarvitaan kans. 	Johtaminen	Viestintä- osaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> tiedonkulun pitää olla hyvää ja siinä pitää olla itsellä osaamista ja, että muistaa katsoa sen, että osaa etsiä ne henkilötiedot eri paikasta kommunikointiosaaminen rajojen yli Se ei ole tavallaan niin rajattua se kenen kanssa joudut toimimaan. 	Tiedon kulku ja haku	Teknologia- osaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> pitää olla hyvä käyttämään sähköisiä palveluja, pitää osata ohjata niiden käyttöä, pitää osata tuottaa sisältöä mahdollisesti. pitää osata käyttää kirjausjärjestelmiä on myös tarjolla digitaalisia apuvälineitä, pitäisi ne mielessä ja osaisi ehdottaa asiakkaalle tai jollekin muulle jota asia koskee. pitää tietää miten käyttää niitä (uusia laitteita) 	Sähköiset palvelut		
	Sähköiset laitteet		

Kuva 8. Osaamisodotukset toiminnallisesta osaamisesta.

Ohjausosaaminen jaettiin alaluokkiin palveluohjaus ja tukeminen päätöksenteossa. Palveluohjauksessa kuvattiin tarvittavan tietämystä, miten palveluihin pääsee ja mitä vaihtoehtoja on olemassa. Ohjausosaamiseen koettiin sisältyvän myös potilaan tukeminen päätöksenteossa.

"Pitää osata hoitopolkuja ja ohjata potilasta eteenpäin."

Yhteistyöosaaminen jaettiin moniammatilliseen yhteistyöhön ja johtamisosaamiseen. Haastatteluissa yhteistyö eri toimijoiden ja eri ammattikuntien välillä koettiin tärkeänä. Sairaanhoitajana tulisi tuntea muiden alojen työtehtäviä, jotta osaa ohjata potilaan oikean ammattilaisen luokse. Tehtävien delegoiminen koettiin tärkeänä myös moniammatillisessa työympäristössä. Johtamistaitoja mainittiin myös tarvittavan.

"Osaa ohjata potilaan oikean ammattilaisen luokse."

"...jotain johtamisosaamista sit tarvitaan kans."

Viestintäosaaminen jakautui esteettömään tiedonkulkuun ja potilastietojen hakemisen oikeista paikoista. Sairaanhoidajan pitäisi osata kommunikoida rajojen yli organisaation kasvaessa.

"Se ei ole tavallaan niin rajattua se kenen kanssa joudut toimimaan."

Haastateltavat toivat ilmi, että sähköisten palveluiden ja digilaitteiden käytön lisääntyessä sairaanhoidajan tulisi osata ja tietää enemmän teknologiasta. Digitaalisuuden kerrottiin luovan mahdollisuuksia, kuten apuvälineitä, joita pitäisi osata hyödyntää hoitotyössä.

"On myös tarjolla digitaalisia apuvälineitä, pitäisi ne mielessä ja osaisi ehdottaa asiakkaalle tai jollekin muulle jota asia koskee."

"...pitää tietää miten käyttää niitä (laitteita)."

6.1.4 Henkilökohtainen ja käyttäytymiseen liittyvä osaaminen

Henkilökohtaiseen ja käyttäytymiseen liittyvän osaamisen yläluokaksi muodostui psyykinen ja sosiaalinen osaaminen. Nämä jakautuivat alaluokkiin sopeutuminen, itseohjautuvuus ja empatia.

<ul style="list-style-type: none"> • pitää asennoitua muutospositiivisesti • On helpompaa itselle, jos näkee sen enemmän positiivisempänä muutosvoimana • Sitten toisaalta, että pystyy kritisoidaan niitä vanhojakin mitä on ollut. • Vähä sama et mihin, niin pystyy mukautumaan. 	Sopeutuminen	Psykinen osaaminen ja sosiaalinen osaaminen	Henkilökohtainen ja käyttäytymiseen liittyvä osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> • jatkuva kouluttautuminen ja hereillä olo, ajanhermolla pysyminen 	Itseohjautuvuus		
<ul style="list-style-type: none"> • Se ei ole vain se inhimillisyyttä, vaan yksi hoitajan rooleista on olla inhimillinen ja pystyä niihin ihmiskontakteihin, empatiaan ja niistä potilaista välittämiseen 	Empatia		

Kuva 9. Osaamisodotukset henkilökohtaiseen ja käyttäytymiseen liittyvästä osaamisesta.

Sopeutuminen sisältää sotemuutokseen liittyviä osaamisodotuksia, joissa päällisin puolin ilmeni positiivinen asenne muutokseen ja mukautumiskyky. Haastateltavat kokivat, että ymmärrys muutoksen tarpeellisuudesta on tärkeä. Pitäisi osata myös kritisoida vanhoja tapoja.

"On helpompaa itselle, jos näkee sen enemmän positiivisempänä muutosvoimana."

"Sitten toisaalta, että pystyy kritisoidaan niitä vanhojakin mitä on ollut."

"Vähä sama et mihin heitätkin, niin pystyy mukautumaan."

Alaluokassa itseohjautuvuus haastateltavat toivat esille oman jatkuvan kouluttautumisen ja ajan hermolla pysymisen tärkeyden sairaanhoitajana.

”Jatkuva kouluttautuminen ja hereillä olo, ajanhermolla pysyminen.”

Haastateltavat toivat ilmi, että yksi sairaanhoitajan rooleista on olla empaattinen.

”Se ei ole vain se inhimillisyys, vaan yksi hoitajan rooleista on olla inhimillinen ja pystyä niihin ihmiskontakteihin, empatiaan ja niistä potilaista välittämiseen.”

6.1.5 Arvot ja eettinen osaaminen

Arvot ja eettisen osaamisen pääluokka muodostui moraalista, joka jakautui alaluokkiin inhimillisyys ja objektiivisuus.

<ul style="list-style-type: none"> • vaikka tulee kaikki hienoudet, digipalvelut ja muut jutut, niin kuitenkin pitää säilyttää se taito ihmisten kohtaamiseen • Inhimillisyyttä linkitän todella paljon empatiaan ja kaikkea tämmöistä Potilas on siinä keskiössä koko ajan. Se on sellainen itsestään selvyys se inhimillisyys, se pitää ottaa aina huomioon tällä alalla. 	Inhimillisyys	Moraali	Arvot ja eettinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> • esimerkiksi miten mä voin niinku antaa potilaalle vaihtoehtoja et mihin mennä. Ja miten pidän huolen siitä et mä en painota jotain tiettyjä toisten edelle. Etenki jos jossain on tosi mukavia ihmisiä ja tunnen sieltä ihmisiä ja ne saa rahaa siitä enemmän, jos mä sinne heitän ohjeena. 	Objektiivisuus		

Kuva 10. Osaamisodotukset arvoista ja eettisestä osaamisesta.

Inhimillisyys koettiin tärkeäksi muutoksen aikana. Taito ihmisen kohtaamisen säilyttämisestä koettiin yhtenä osaamisodotuksena digitaalisten palveluiden lisääntyessä. Potilaan pitäminen keskiössä hoitoa toteutettaessa tuli ilmi osaamisodotuksena.

”Vaikka tulee kaikki hienoudet, digipalvelut ja muut jutut, niin kuitenkin pitää osata säilyttää se taito ihmisten kohtaamiseen.”

”Se on sellainen itsestään selvyys se inhimillisyys, se pitää ottaa aina huomioon tällä alalla.”

Objektiivisena pysyminen koettiin yhtenä osaamisodotuksena.

”Miten minä voin antaa potilaalle vaihtoehtoja mihin mennä. Miten pidän huolen siitä et minä en painota jotain tiettyä paikkaa toisten edelle?”

6.1.6 Metaosaaminen

Metaosaaminen liittyy kaikkiin ammatillisen osaamisen osa-alueisiin. Metaosaaminen jaettiin itsensä kehittämiseen, joka sisältää alaluokat: oman toiminnan laadunvalvonnan ja hahmottamiskyvyn.

<ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtaisesti siis pitäisi nostaa sitä hoidon laatua ja hoidon tasoa • osaa pyytää apua, jos ei tiedä • Haluais itse hallita paljon asioita, mikä ei välttämättä aina ole ihan hyvä • tiedostaa miten itse hahmottaa (esim. teknologian opettelu tärkeää) 	Laadunvalvonta	Itseensä kehittämi	Meta- osaamine
	Hahmottamiskyky		

Kuva 11. Osaamisodotukset metaosaamisesta.

Haastateltavat kertoivat, että sote-uudistuksen tiimoilta vaatimukset sairaanhoitajan osaamisen määrää ja laatua kohtaan lähtökohtaisesti nousevat. Laadun valvonnan näkökulmasta kuvattiin, että on tärkeä osata pyytää apua sitä tarvittaessa.

”Osaa pyytää apua, jos ei tiedä.”

Yhtenä osa-alueena nousi myös hahmottamiskyky siitä, miten itse oppii tai hahmottaa asioita. Esimerkkinä haastattelussa nostettiin teknologian opettelu, mikä vaatii hahmottamiskykyä.

”tiedostaa miten itse hahmottaa”

6.2 Miten valmistuva sairaanhoitajaopiskelija kokee nykyisen koulutuksen vastaavan osaamisodotuksiinsa sote-uudistuksessa?

Tässä luvussa käsitellään tutkimustulokset toiseen tutkimuskysymykseen liittyen. Vastaukset käsitellään Cheetham ja Chiversin (1998, 269) osaamismallin mukaisessa järjestyksessä. Kategorioihin arvot, eettinen osaaminen ja metaosaaminen ei tullut haastatteluissa tuloksia.

6.2.1 Tiedollinen osaaminen

Tiedollisen osaamisen pääluokka ryhmiteltiin kahteen yläluokkaan: organisaation muutos ja liiketoiminta. Organisaatio-osaaminen jaettiin alaluokkiin sote-uudistus, maakuntaudistus ja palvelujärjestelmä. Liiketoimintaosaaminen jaettiin alaluokkiin asiakaspalvelu, yrittäjäyys ja johtaminen.

<ul style="list-style-type: none"> • omat valmiudet tuota kohtaa on noussut tuota sote-uudistusta kohtaan, mutta opintojen alussa ei hirveästi painotettu siihen liittyen • Koulutus on vastannut ihan hyvin (sote-uudistus). Se vain on valitettavaa, jos nämä kurssit on käyty yksi tai kaksi vuotta sitten, niin tämän on ehtinyt muuttua siinä ajassa aika paljon, mutta se ei ole meidän vika eikä koulun vika. Aika rullaa eteenpäin omalla tahdilla, mutta tätä on huomioitu. Eli ihan tyydyttävällä taholla • No, jonkun verran. Ehkä siit nyt on, esimerkiksi tänä vuon ton asiakaskeinen hoitotyö (asini) kurssi, ni siin oli jonkun verran. Mut aika vähän. Sinällään tota asiaa on koht veivattu 10 tai 15 vuotta? Ei siit oo paljoo päätytny tähän kouluopetukseen. Toisaalta ei oo voinukaan, koska ei oo niit selkei päätöksiä tehty viel aikasemmin. • Sil popa-kurssil taidettiin käydä sitä sote uudistust läpi vähän. Eikä se vastaa ehkä tarpeeks tähän ku tää uudistus muuttuu koko ajan. 	Sote-uudistus	Organisaatio-osaaminen	Tiedollinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Tähän ehkä vähän heikommin, ei ole hirveästi kerrottu koulussa maakuntaudistuksesta. • Sana ei ollut ennestään tuttu. • Se on jäänyt vähän taka-alalle, kun se on vähän kesken ja ilmassa leijuva ajatus. Tämä on ohitettu aika lailla. • Se ollaan lauseissa mainittu "Kun sote-uudistus, tai kun maakuntaudistus tulee niin sitten tämä voi muuttua." Mutta kukaan ei tiedä mihin se muuttuu tai mistään muusta syystä, kun se on osa sote-uudistusta. 	Maakunta-uudistus		
<ul style="list-style-type: none"> • No minun mielestä ei kyllä, koska minulla on aika auki nämä kaikki rakenteet. Kun ei ole itse Turusta päin kotoisin. • Niin kyllähän siellä on yritetty kattoa kaiken maailman hoitopolkuja jollekin tietylle potilaalle esimerkiksi TYKS:n nettisivujen mukaan. • Mietin voiko yksityisen läheteellä mennä julkiselle, tällaisia jotain asioita on jäänyt ihan hämäämään. Toki jos olisi ollut sellaisessa harkkapaikassa, missä olisi tullut vastaan, mutta ei muuten. • Ei kyllä ollenkaan. Olen oppinut kaiken työelämästä, näihin valinnanvapausasioihin liittyen. (palvelusetelit, niiden käytäntöön soveltaminen ja niiden ohjeistaminen) • Aika pintapuolisesti mun mielestä, etenkin tämän hetkistä järjestelmää. (palvelujärjestelmä) • Tietoturvaluolta on jonkun verran painotettu 	Palvelujärjestelmä		
<ul style="list-style-type: none"> • Ei ole tullut sellaista bisneshenkistä, asiakaspalvelutyypistä koulutusta, miten saadaan asiakkaita ja miten me saadaan pidettyä ne meillä. 	Asiakaspalvelu		
<ul style="list-style-type: none"> • Oli se yksi kurssi, mut seki oli vähä sellanen hassu. Ei se tehnyt yhtään sitä mitä mun mielestä sellasen pitäis tehdä, eli et innostaa sellasta yrittäjyyttä. • Kyllähän meil itseasiassa on joku yrittäjyyskurssi. Korostetaan yrittäjyyden tärkeyttä. • Onhan meillä ollut noita yrittäjyystyypisiä kurseja, mutta se on ollut aika sellaista pintaraapaisu. Veikkaan, että se tulee nyt aika paljon korostumaan, jos tämä tulee käymään toteen. Mutta ei ole siis hirveästi tullut esille tässä. • Siis ei kyllä hirveesti oo (johtamisopintoja), et tietty vapaavalintaisissa on jotain...mut se on tietty opiskelijan vastuulla. 	Yrittäjyys	Liiketoiminta-osaaminen	
	Johtaminen		

Kuva 12. Koulutuksen vastaavuus tiedollisesta osaamisesta.

Yläluokassa organisaatio-osaaminen haastateltavien kokemukset olivat varsin ristiriitaisia sote-uudistusta käsiteltäessä. Osa haastateltavista kertoi, että uudistusta oli käsitelty, mutta vasta opintojen loppuvaiheessa. Osa puolestaan koki, että uudistusta oli käsitelty, mutta liian kauan sitten ja, että heidän tietonsa ovat jo vanhentuneet. Haastateluissa tuli myös ilmi, että uudistus on jatkuvan muuttumisen takia poikkeuksellisen hankala käsiteltävä koulutusta ajatellen.

"Sil popa-kurssil taidettiin käydä sitä sote-uudistusta läpi vähän. Eikä se vastaa ehkä tarpeeks tähän ku tää uudistus muuttuu koko ajan."

Maakuntaudistuksesta haastateltavat olivat sitä mieltä, että sitä ei koulutuksessa oltu käsitelty juuri sanan mainintaa enemmän.

"Se on jäänyt vähän taka-alalle, kun se on vähän kesken ja ilmassa leijuva ajatus...se ollaan lauseissa mainittu "Kun sote-uudistus tai maakuntaudistus tulee niin sitten tämä voi muuttua."

Palvelujärjestelmän läpi käymisestä haastateltavat kertoivat pääasiassa, ettei koulussa olla käsitelty tätä riittävästi. Eräs haastateltava toi ilmi, että tilannetta hankaloittaa vielä

se, jos on ulkopaikkakuntalainen ja näin ollen Turun sosiaali- ja terveystalouden järjestelmä on lähtökohtaisesti täysin vieras. Tuli myös ilmi, että paljon on opittu vain työelämän kautta käytännössä.

"Olen oppinut kaiken työelämästä näihin valinnanvapausasioihin liittyen." (palvelusetelit: niiden käytäntöön soveltaminen ja niiden ohjeistaminen)

Liiketoimintaosaamisen vastaukset jaettiin luokkiin asiakaspalvelu, yrittäjyys ja johtaminen. Kaiken kaikkiaan haastateltavat kokivat, että opetus liiketoimintaosaamisen tiimoilta oli vähäistä.

"Ei ole tullut sellaista bisneshenkistä, asiakaspalvelutyypistä koulutusta, miten saadaan asiakkaita ja miten me saada pidettyä ne meillä."

Yrittäjyyden kohdalla haastateltavat toivat ilmi, että opintoihin kuuluu kurssi, jossa yrittäjyyttä käsitellään. Kuitenkin kokemukset tämän kurssin tarkoituksenmukaisuudesta vaihtelivat. Toisaalta, yrittäjyyden tärkeyttä oli korostettu ja toisaalta, kurssi ei saavuttanut tarkoitustaan, joka olisi ollut innostaa yrittäjyyteen.

"Kylhän meil itseasiassa on joku yrittäjyyskurssi. Korostetaan yrittäjyyden tärkeyttä."

"Oli se yks kurssi, mut seki oli vähä sellanen hassu. Ei se tehnyt yhtään sitä mitä mun mielestä sellasen pitäis tehdä, eli et innostaa sellasta yrittäjyyttä."

Johtamistaitojen opetusta ajatellen haastatteluissa tuli ilmi, että sellaista ei juurikaan ole. Toisaalta kerrottiin, että vapaavalintaisten opintojen kautta tällaista oli mahdollisuus käydä.

"Siis ei kyl hirveesti oo (johtamisopintoja), et tietty vapaavalintaisissa on jotain...mut se on tietty opiskelijan vastuulla."

Tietoturvaa vastaajat kertoivat käyneen koulussa läpi hiukan.

"Tietoturvaluota on jonkun verran painotettu."

6.2.2 Tiedollinen ja toiminnallinen osaaminen

Kliininen osaaminen jakautui kolmeen alaluokkaan: potilaan hoitamiseen, laaja-alaiseen osaamiseen ja lähdekriittisyyteen ja tietokantoihin. Osaamismallissa kliininen hoitotyö asettui toiminnallisen ja tiedollisen osaamisen alle.

<ul style="list-style-type: none"> • Uskon, että sairaanhoitajakoulutus antaa ne osaamiset, koska hoidan työssä kuitenkin samoja potilaita. • Tuntuu, että koulu on opettanut sitä (pystyy toimia myös ilman digilaitteita). Minusta jotkut opettajat näkevät myös sen, että pitää pärjätä ilman kaikkia hienoja vemppeleitä. 	Potilaan hoitaminen	Kliininen osaaminen	Tiedollinen ja toiminnallinen
<ul style="list-style-type: none"> • Et mulla on sellanen olo, et koulutus antaa ihan pintaraapasun kaikkeen ja tavallaan sä sit päätät, että mihin sä haluat erikoistua ja mihin sä haluat mennä ja sit siellä opit sen. • No kylhän siinä (koulussa) katellaan läpi, mut siinä painotetaan ehkä vähän väärii (opintoja) tai no jos ny ruvetaan miettiä et miten meillä eros tuntipainotuksiltaan mielenterveys ja sisätaudit. 	Laaja-alainen osaaminen		
<ul style="list-style-type: none"> • Kyllä koulussa on ollut lähdekriittisiä juttuja ja ollaan käyty ne tietokannat läpi 	Lähdekriittisyys ja tietokannat		

Kuva 13. Koulutuksen vastaavuus tiedollisesta ja toiminnallisesta osaamisesta.

Potilaan hoitamiseen liittyen haastateltavat kokivat koulutuksen vastanneen pääasiassa hyvin osaamisodotuksiin. Sote-uudistus ei tulisi muuttamaan varsinaista potilasainesta. Lisäksi vastauksissa kävi ilmi, että osaamisodotukseen ilman digilaitteita pärjäämisestä oli myös vastattu.

”Uskon, että sairaanhoitajakoulutus antaa ne osaamiset, koska hoidan työssä kuitenkin samoja potilaita.”

Koulutuksen koettiin vastanneen laaja-alaisen osaamisen odotukseen. Eräs haastateltava toi ilmi näkemyksen, että koulussa on tarkoitus antaa vain pintaraapaisu kaikkeen ja on omasta myöhemmästä ammatillisesta kiinnostuksesta kiinni, että haluaako erikoistua työurallaan. Toinen haastateltava puolestaan sanoi, että laaja-alaiseen osaamiseen pyritään, mutta tuntipainotukset kontaktiopetuksen suhteen ovat epätarkoituksenmukaiset.

”...mut siinä (koulussa) painotetaan ehkä vähän väärii...et ku mietitään kuinka laaja sisätaudit on, et sehän on tosi pieni mitä käsiteltiin per aihe verrattuna mielenterveyteen.”

Lähdekriittisyyttä ja tietokantoja oli haastateltavien mukaan käyty koulutuksessa läpi.

6.2.3 Toiminnallinen osaaminen

Toiminnallisen osaamisen yläluokiksi muodostuivat teknologia- ja digipalveluosaaminen, kommunikointi osaaminen ja ammatillinen yhteistyö.

<ul style="list-style-type: none"> Oikeastaan normaali sh-luokilla ei ole tullut sellaista mahdollisuutta päästä tutustumaan teknologiaan tai digipalveluihin. Siinä on kehitettävää koulutuksen puolesta Mut tota joo koulus ei oo toistaseks ollu tähän just mitään. Eikä sit oikeastaan oo paljon puhuttukaan. Ehkä nyt jotain atk-taitoi ihan yleisesti suosisin et tääl olis, ku ei niit tääl oike 	Teknologia- ja digipalveluosaaminen	Teknologia- ja digipalveluosaaminen	Toiminnallinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> Harkassa ne on opittu. Toisaalta sehän riippuu paikasta, johon menee. Että esimerkiksi se ALTTI, olen kuullut, mutta en ole ikinä oikein päässyt käyttämään sitä, enkä tiedä onko niitä joitain muita, mitä ei ole päässyt käyttämään vielä. Kuulin yhdeltä luokkalaiselta, että hänellä ei ollut omia tunnuksia harjoittelussa. Esimerkiksi tämä niin on aika tuurista kiinni mitä harkassa pääsee tekemään eri asioita, ei voi siis sen varaan jättää omaa osaamista. Osittain ei ole vastannut ja osittain on vastannut odotuksiin. 	Tietojärjestelmät		
<ul style="list-style-type: none"> Tuntuu, että se (sähköisten laitteiden käyttö) on hyvin yksilöllistä se osaaminen, että sitä ei ainakaan koulussa ole opetettu Laitteita on käyty joitakin läpi, kuten tippalaskuri ja nosturi, mutta ei nekään ole niitä ajankohtaisimpia ole Harjoittelussa niitä on tullut jonkin verran. (sähköisten laitteiden käyttöä) 	Sähköisten laitteiden käyttö		
<ul style="list-style-type: none"> Ne (sähköiset palvelut) käydään pintaraapaisun tasolla läpi, mutta niihin ei oikein välttämättä pääse kauhean syväle, niin kuin harjoittelupaikkojenkin puolesta. Tai sitten tämä, että Turussa on käytössä netissä se mistä voi varata terveystalvot, niin siitä en ole kuullut koulussa tai harjoittelupaikoissa Joskus on käsitelty sähköinen resepti, mutta miten sekin käytännössä toimii Esimerkiksi tuli mieleen Kanta. Se mitä olen Kannasta opetellut tai saanut opetusta jollain tasolla on sellainen esite, mikä Kannasta jaetaan potilaalle. Enkä niistä tiennyt ennen kuin menin niitä katsomaan sinne ja katsoin mitä sieltä löytyy ja mitä siellä voi tehdä ja mihin sitä voi käyttää. 	Sähköiset palvelut		
<ul style="list-style-type: none"> Ollaan hyvin vähän käyty läpi kirjaamista. Jonkin verran raportin antamista, mutta sitä ihan muutaman kerran vain. Harjoittelujen puolesta sitä on tullut ihan hyvin No ihan vaikka kirjaamisen opettelua. Ku me ei olla sitä koulussa koskaan 	Raportointi ja kirjaaminen	Kommunikointi -osaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> Et äidinkielees tulee sitä viestintäpuolen juttua sit, et se on sit täysin opettajasta kiinni. Meillä oli mun mielestä hyvä tuuri, et meillä painotettiin mun mielestä paljon enemmän sinne viestintäpuoleen ku mitään kielenosaamista. 	Viestintä		
<ul style="list-style-type: none"> Loppuopiskelun aikana on tullut enemmän sellaista moniammatillisuutta Ei varsinaisesti koulun puolesta. 	Moniammatillisuus	Yhteistyö osaa- minen	

Kuva 14. Koulutuksen vastaavuus toiminnallisesta osaamisesta.

Teknologia- ja digipalveluosaaminen jakautui neljään alaluokkaan: teknologia- ja digipalveluosaamiseen tietoturvaan, tietojärjestelmiin, sähköisten laitteiden sekä sähköisten palveluiden käyttöön.

Yleisellä tasolla teknologiaosaamiseen ja digipalveluosaamiseen ei ole vastattu koulutuksen puolesta.

”Oikeastaan normaali sh-luokilla ei ole tullut sellaista mahdollisuutta päästä tutustumaan teknologiaan tai digipalveluihin. Siinä on kehitettävää koulutuksen puolesta.”

Tietojärjestelmät on opittu harjoitteluissa. Toisaalta koettiin, että osaamista ei voida jättää ainoastaan harjoittelun varaan, koska on tuurista kiinni mitä tietojärjestelmiä harjoittelussa pääsee käyttämään.

”Harkassa ne on opittu. Toisaalta sehän riippuu paikasta, johon menee. Että esimerkiksi se ALTTI, olen kuullut, mutta en ole ikinä oikein päässyt käyttämään sitä, enkä tiedä onko niitä joitain muita, mitä ei ole päässyt käyttämään vielä.”

Sähköisten laitteiden käyttö on tullut tutuiksi pääosin harjoittelujen kautta, koulussa niitä ei olla käsitelty. Yksi haastateltavista kuitenkin mainitsi, että joitain sähköisiä laitteita oli käyty läpi, mutta ne eivät ole olleet ajankohtaisimpia.

Sähköisistä palveluista oli käyty pintaraapaisun tasolla läpi, eikä niihin ole päässyt paneutumaan kunnolla koulutuksessa. Asioita oli kyllä käsitelty, mutta käytännön koettiin jääneen vähäiseksi. Haastattelussa nousi esille etenkin Kanta-palvelu, sähköinen resepti ja internetajanvaraus.

”Tai sitten tämä, että Turussa on käytössä netissä se mistä voi varata terveystalvelut, niin siitä en ole kuullut koulussa tai harjoittelupaikoissa.”

”Joskus on käsitelty sähköinen resepti, mutta miten sekin käytännössä toimii.”

”Esimerkiksi tuli mieleen Kanta. Se mitä olen Kannasta opetellut tai saanut opetusta jollain tasolla on sellainen esite, mikä Kannasta jaetaan potilaalle. Enkä niistä tiennyt ennen kuin menin niitä katsomaan sinne ja katsoin mitä sieltä löytyy ja mitä siellä voi tehdä ja mihin sitä voi käyttää.”

Kommunikointi jaettiin kahteen alaluokkaan: raportointiin ja kirjaamiseen, ja viestintään. Kommunikoinnin osaamisodotuksiin koulutus oli vastannut. Haastateltavat kokivat, että kirjaamista ja raportointia oli käyty koulussa läpi vähän tai ei ollenkaan. Harjoitteluissa näitä oli kuitenkin opittu.

”Ollaan hyvin vähän käyty läpi kirjaamista. Jonkin verran raportin antamista, mutta sitä ihan muutaman kerran vain. Harjoittelujen puolesta sitä on tullut ihan hyvin.”

Viestintätaitoja oli harjoiteltu koulussa äidinkielessä. Koettiin, että viestintään keskittyminen kieliopin sijaan oli hyvä asia.

”Et äidinkieles tulee sitä viestintäpuolen juttua sit...meillä painotettiin mun mielestä paljon enemmän sinne viestintäpuoleen ku mitään kielenosaamista.”

Toiminnalliseen osaamiseen kuului myös ammatillinen yhteistyö, joka kohdentui moniammatillisuuteen. Moniammatillisuutta kuvattiin tulleen enemmän opintojen loppuvaiheessa, mutta toisaalta kerrottiin myös, että yhteistyötä pitäisi olla enemmän, jotta se vastaisi moniammatillisuuden osaamisodotuksiin.

”Loppuopiskelun aikana on tullut enemmän sellaista moniammatillisuutta.”

”Ei varsinaisesti koulun puolesta. Mun mielestä olis tosi hyvä, että me tehtäis esimerkiksi toiminta- ja fysioterapeuttien, lääketieteen opiskelijoiden, farmasiaopiskelijoiden, ihan kaikkien kanssa yhteistyötä.”

6.2.4 Henkilökohtainen ja käyttäytymiseen liittyvä osaaminen

Henkilökohtaisen ja käyttäytymiseen liittyvän osaamisen yläluokaksi muodostui muutososaaminen ja alaluokkana sopeutuminen.

<ul style="list-style-type: none"> Olen aika hyvin valmistautunut näihin muutoksiin ja olen muutospositiivinen, koska tämä on ollut niin clusterfuckia tämä koko koulutus ja jotkut kurssit ovat toteutettu mielenkiintoisella tavalla, eikä ikinä tiedä oikein, mitä parin pv aikana tapahtuu tai seuraavan viikon aikana, pysyykö aikataulut ja näin. Se on ihan hyvä valmistautuminen näihin muutoksiin, että millaista se voi olla. Eikä siinä ole mitään pahaa. 	Sopeutuminen	Muutos- osaaminen	Henkilökohtainen ja käyttäytymiseen liittyvä osaaminen
---	--------------	----------------------	---

Kuva 15. Koulutuksen vastaavuus henkilökohtaiseen ja käyttäytymiseen liittyvästä osaamisesta.

Haastateltavat kokivat koulutuksen vastanneen muutospositiivisuuteen, koska koulutus on tuntunut ajoittain sekavalta esimerkiksi yllättävien muutoksien takia. Ne ovat valmis-taneet muutoksiin ja vaatineet sopeutumista jo opiskelumaailmassa.

”...tämä koko koulutus ja jotkut kurssit ovat toteutettu mielenkiintoisella tavalla, eikä ikinä tiedä oikein, mitä parin päivän aikana tapahtuu tai seuraavan viikon aikana, pysyykö aikataulut ja näin.”

7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Haastattelututkimusta tehdessä noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä, jonka toimintatapoihin kuuluu rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja tutkimustulosten arvioinnissa. Tällöin tutkimuksen voidaan katsoa olevan eettisesti hyväksyttävä, luotettava ja tulokset ovat uskottavia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.) Opinnäytetyön aihe saatiin SoteNavi-hankkeelta. Tutkimuslupa haettiin tutkimussuunnitelmalla Turun ammattikorkeakoulun terveystieteiden ja hyvinvointialan koulutusjohtajalta. Tutkimusprosessin aikana saimme ohjausta opinnäytetyön tekemiseen.

Tutkimuksen luotettavuutta voi tarkastella erilaisilla mittaus- ja tutkintatavoilla, kuten validiteetilla ja reliabiliteetilla. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltaessa termeillä validiteetti ja reliabiliteetti täytyy kuitenkin huomioida, että nämä käsitteet ovat syntyneet kvantitatiivisen tutkimuksen piirissä, eivätkä sisällöltään suoraan hyödynnettävissä laadulliseen tutkimukseen. Kvalitatiivista tutkimusta tarkasteltaessa validiteetilla tarkoitetaan onko tutkimus pätevä, onko se perusteellisesti tehty ja ovatko saadut tulokset ja päätelmät oikeita. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160; Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006c.) Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta. Opinnäytetyössä pyrimme selostamaan käyttämämme menetelmät ja työn toteutuksen yksityiskohtaisesti, jotta tutkimus- ja analyysiprosessi on läpinäkyvä. Laadullisen tutkimuksen yksityiskohtainen selostus parantaa luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 165).

Teoreettisen viitekehyksen osaamisosioon käytettiin paljon englanninkielistä lähdeaineistoa. Cheetham ja Chiversin (1998, 269) ammatillisen osaamisen mallin käännoistyön oikeellisuudesta pyrittiin varmistumaan niin, että kaksi työryhmän jäsentä itsenäisesti käänsi suomenkielelle kyseisen mallin osaamiskompetenssit. Käännoistyöt todettiin yhtenäisiksi. Käännoistyö toiselle kielelle on silti saattanut olla vaikuttava tekijä opinnäytetyömme luotettavuutta tarkasteltaessa. Tätä työtä tehdessä sote-uudistus on käynnissä oleva uudistus, jonka sisältö ja yksityiskohdat kehittyvät ja muuttuvat joka päivä. Tästä johtuen reliabiliteetin näkökulmasta tarkasteltuna osa tässä työssä esitetystä teoriatiedosta sote-uudistukseen liittyen saattaa vanhentua hyvinkin nopeasti.

Laadimme haastattelulomakkeen ja haastattelukysymykset opinnäytetyön tavoitteiden mukaisesti. Annoimme haastateltaville mahdollisuuden tutustua haastattelussa käytettäviin teemoihin etukäteen. Tämän voidaan katsoa lisäävän tutkimustulosten luotettavuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 71.)

Tutkimuksen haastattelut toteutimme henkilökohtaisesti, jolloin pystyimme kertomaan haastateltaville tutkimuksen tarkoituksesta ja mihin aineistoa käytetään. Annoimme jokaiselle haastateltavalle luettavaksi ja allekirjoitettavaksi tutkimussuostumuslomakkeen varmistaaksemme haastateltavan tietoisuuden suostumuksen. Kylmä ja Juvakkan (2007, 149-150) mukaan riittävä tiedonsaanti ja omaksuminen haastattelusta on tärkeää. Haastateltavat olivat tietoisia siitä, että haastattelututkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja suostumuksen voi peruuttaa tutkimuksen missä vaiheessa tahansa.

Toteutimme haastattelut itse, mikä Hirsijärven ja Hurmeen (2011, 72) mukaan lisää tutkimuksen luotettavuutta. Toisaalta opinnäytetyryhmän jäsenistä kukaan ei ollut aiemmin toteuttanut opinnäytetyötä tai haastattelututkimusta, mikä saattaa vaikuttaa heikentävästi työn luotettavuuteen. Teimme jokainen yhden esihaastattelun, jotta saimme testattua haastattelurungon toimivuuden ja myös kartutettua omia taitoja haastattelusta. Esihaastattelujen materiaali todettiin käyttökelpoiseksi varsinaisena haastattelumateriaalina, joten hyödynsimme niistä saamaa aineistoa lopullisessa työssä. Huomasimme omien haastattelutaitojen kehittyvän haastatteluja tehdessä, mikä paransi viimeisien haastattelujen laatua.

Tutkimuskysymyksiin saimme haastatteluissa vaihtelevasti vastauksia. Osa haastateltavista kertoi, että oli ajoittain haastavaa vastata kysymyksiin aiheen abstraktiuden takia. Kysymyksen asettelu haastattelutilanteessa oli haasteellinen, koska ensin käsiteltiin odotukset teemaan liittyen, jonka jälkeen vaihdettiin näkökulma koulutuksen vastaavuuteen. Tämä aiheutti sen, että haastateltavan ja haastattelijan piti palata aiemmin puhuttuun, jolloin osa osaamisodotuksista jäi käsittelemättä koulutuksen vastaavuuden näkökulmasta. Muutimme vastausten pohjalta toisen tutkimuskysymyksen niin, että sen ei tarvitse vastata juuri niihin osaamisodotuksiin, mitä haastateltavat kertoivat aikaisemmin. Käsitteiden tarkassa määrittelyssä huomattiin myös parannettavaa haastatteluiden aikana. Käsiteltäessä aihetta koulutuksen vastaavuus monet haastateltavat tuntuivat kokevan, että koulua ja harjoittelua tulee käsitellä täysin erillään toisistaan, sen sijaan että harjoittelu sisältyisi koulutukseen. Harjoittelu on kuitenkin kiinteä osa sairaanhoitajakoulutusta (SoleOPS Turun Ammattikorkeakoulu 2015-2016a).

Sisällönanalyysi oli haastava ja aikaa vievä vaihe opinnäytetyömme tekemisessä. Pyrimme huolellisuuteen, jotta opinnäytetyön tavoitteet saavutettaisiin ja saisimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Ennen sisällönanalyysia litteroimme aineiston haastattelujen jälkeen mahdollisimman pian, jolla Hirsijärven ja Hurmeen (2011, 185) mukaan

voidaan parantaa tutkimuksen laatua. Sisällönanalyysin teimme ryhmässä. Koimme taulukoinnin ja luokittelun haasteelliseksi. Pyrimme kuvaamaan taulukoissa sisällönanalyysin mahdollisimman yksityiskohtaisesti analyysiprosessin läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Jätimme taulukoihin alkuperäiset ilmaisut näkyville, koska koimme pelkistämisen muutavan ilmaisun tarkoitusta. Sisällönanalyysin toteuttaminen ryhmätyöskentelynä yhdessä sen sijaan, että ryhmän jäsenet olisivat itsenäisesti tehneet sisällönanalyysin saattaa olla luotettavuuteen vaikuttava tekijä. Erilliset analyysit tekemällä saatettaisiin saada erilaisia ja laajempia havaintoja tutkimusaineistosta.

Tutkimusaineisto säilytetään lukitussa paikassa ja tutkimusaineisto hävitetään tutkimuksen päätyttyä. Näin ulkopuoliset eivät pääse aineistoon käsiksi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2015, 221.) Haastattelujen tulokset raportoimme opinnäytetyössä niin, että niistä ei ole mahdollista identifioida yksittäisiä ihmisiä.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden odotuksia vaadittavasta osaamisesta sote-uudistukseen liittyen ja kuinka he kokevat nykyisen koulutuksen vastanneen sote-uudistuksessa tarvittaviin osaamisodotuksiin. Tämä toteutettiin teemahaastattelun muodossa. Toimme tutkimustuloksemme esille käyttäen Cheetham ja Chiversin (1998, 269) tekemää ammatillisen osaamisen mallia. Tässä osaamisen osa-alueet ovat tiedollinen-, toiminnallinen-, henkilökohtainen ja käyttäytymiseen liittyvä osaaminen ja arvot ja eettinen osaaminen. Näitä osaamisen alueita yhdistää vielä metaosaaminen. (Cheetham ja Chivers 1998, 269.)

Haastateltavien mielestä sote-uudistuksessa tarvitaan tiedollisen osaamisen näkökulmasta organisaatio-osaamista ja liiketoimintaosaamista. Organisaatio-osaaminen vaatii sen, että tuntee organisaation ja palveluiden rakenteet. Potilaiden oikeudet ja asema muuttuu, joten sairaanhoitajan työ muuttuu sote-uudistuksessa (THL 2016, 26). Lisäksi organisaation muuttuessa sairaanhoitajan tulisi tunnistaa tietoturvaan liittyviä uhkia. Liiketoimintaosaamisessa korostui terveydenhuollon markkinointi ja kilpailukyvykyys. Sote-uudistuksessa valinnanvapautta lisätään, jolloin asiakas saa itse päättää kenen tuottamia palveluja käyttää (Valtioneuvosto 2018g). Tulevaisuudessa asiakaspalveluhenkisyys koettiin kuuluvan sairaanhoitajan työkenttään.

Kliinistä osaamista ei voitu sijoittaa toiminnalliseen tai tiedolliseen osaamiseen, joten se sijoitettiin niiden välimaastoon. Kliininen osaaminen koettiin osaamisodotuksena, joka muodostuu teoretiedosta, hoidon tarpeen arvioinnista ja hoidon toteutuksesta. Sairaanhoitajaopiskelijat kokivat tarvitsevänsä lähtökohtaisesti enemmän tietoja ja taitoja sote-uudistuksen takia. Hoitopaikan suunnittelu vaatii hoidon tarpeen arvioinnissa tietämystä organisaation rakenteesta, joka muuttuu sote-uudistuksessa (THL 2016, 14). Hoidon tarpeen arvioimisessa, hoitotoimenpiteiden toteuttamisessa sekä hoidon suunnittelussa ja sen organisoinnissa tarvitaan kliinistä osaamista. Nämä ovat osa sairaanhoitajakoulutuksen osaamistavoitteita. (SoleOps Turun ammattikorkeakoulu 2015-2016b.) Koettiin, että pienemmillä paikkakunnilla tulee osata enemmän, kun keskitetään hoidon saataavuutta (Valtioneuvosto 2018j). Teknologian lisääntyessä sairaanhoitajan tulee osata toimia ilman digitaalisia apuvälineitä. Kliinisen osaaminen osaamisvaatimukset voidaan nähdä olevan ajankohtaisia sote-uudistuksesta huolimatta.

Haastatteluiden perusteella toiminnallisen osaamisen pääluokassa ohjausosaaminen, kommunikointiosaaminen ja teknologiaosaaminen nousivat merkittäviksi osaamisodotuksiksi. Palvelukokonaisuudet palveluintegraation myötä sosiaali- ja terveydenhuollossa koostuvat julkisesta, yksityisestä ja kolmannesta sektorista (Valtioneuvosto 2018d). Koettiin, että muuttuvassa organisaatiossa moniammatillinen yhteistyö korostuu, jolloin sairaanhoitajan tulee tuntee muiden sosiaali- ja terveystalouden työntekijöiden työtehtäviä. Toisaalta organisaation suurentuessa sairaanhoitajan tulee osata kommunikoida rajojen yli. Sairaanhoitajakoulutuksen osaamistavoitteissa yhteistyöosaamisen innovaatiokompetenssi tulee siis haastateltavien mukaan korostumaan sote-uudistuksen myötä. Teknologiaosaaminen koettiin haastattelujen perusteella myös tärkeäksi sairaanhoitajan osaamisodotukseksi. Digitalisaation myötä sähköisten laitteiden ja sähköisten palveluiden määrä lisääntyy terveydenhuollossa, jolloin sairaanhoitajien täytyy osata käyttää niitä (Valtioneuvosto 2018d).

Sote-uudistuksessa vaaditaan haastateltavien mukaan psyykkistä ja sosiaalista osaamista. Sopeutuminen ja muutospositiivisuus nähtiin tärkeinä, koska asenteella koetaan olevan merkitystä muutoksissa. Jäävuorimallissa asenne on osa yksilön osaamisen näkymätöntä osaa, jolloin sitä on vaikea kehittää ja opettaa (Bergenhengouwen 1996, 31.) Sairaanhoitajakoulutuksen osaamistavoitteissa ei yksilön innovaatiokompetensseissa ole erillistä kohtaa, jossa olisi mainittu asenne (SoleOPS Turun ammattikorkeakoulu 2015-2016b). Sähköisten palveluiden lisääntyessä potilaskohtaukset voivat tapahtua enenevässä määrin etäyhteydellä (Valtioneuvosto 2018d). Haastateltavat toivat tärkeänä esiin sen, että tästä huolimatta sairaanhoitajan tulee säilyttää kyky empatiaan ja ihmisen kohtaamiseen. Muita esiin nousseita tärkeitä sairaanhoitajan ominaisuuksia olivat inhimillisyys ja objektiivisyys. Muuttuvassa palvelujärjestelmässä palvelumahdollisuudet lisääntyvät, joten niitä tulee pystyä tarkastelemaan objektiivisesti hoitoa suunniteltaessa. Haastatteluissa tuli ilmi mahdollisuus ristiriitaihin siinä, mitä potilas haluaa ja minkälainen hoito hänelle on lääketieteellisesti perusteltu. Kilpailun lisääntyessä organisaation tulee pystyä kehittymään, jolloin sairaanhoitajana pitää osata entistä enemmän tarkastella omaa työsuoritustaan ja olla valmis kehittämään itseään. Sairaanhoitajakoulutuksen osaamisodotuksissa onkin mainittu, että sairaanhoitajalla tulee osata arvioida ja kehittää osaamistaan ja oppimistapojaan sekä analysoida hoidon laatua parantaakseen omaa työsuoritustaan (SoleOPS Turun ammattikorkeakoulu 2015-2016b).

Haastateltavien kokemukset olivat ristiriitaisia siinä, miten koulutus oli vastannut tiedollisen osaamisen organisaatio-osaamiseen. Osa oli kokenut, että tietoa sote- ja maakuntauudistuksesta oli tullut riittävästi, osa taas koki, ettei sitä ollut tullut ollenkaan. Haastateluissa tuotiin ilmi myös kuitenkin se, että kyseisestä aiheesta on hankala antaa opetusta, sillä kyseiset uudistukset ovat edelleen kesken ja ovat muuttuneet moneen kertaan. Liiketoimintaosaaminen on tärkeää sote-uudistuksen myötä, mutta haastateltavat kokivat ettei koulutuksessa ole käyty riittävästi läpi yrittäjyyttä.

Kliinisen osaamisen odotuksiin potilaan hoitamisesta ja lähdekriittisyydestä koulutuksen koettiin vastanneen osaamisodotuksiin. Laaja-alaisen osaaminen kohdalla haastateluissa tuli kuitenkin ilmi ajatus, että kontaktiopetustuntien painotukset eri kurssien välillä ovat epätarkoituksenmukaiset.

Toiminnallisen osaamisen teknologiaosaaminen herätti paljon ajatuksia. Teknologia- ja digipalveluosaamisen suhteen haastateltavat kokivat, että koulutuksessa ei ole niitä painotettu niin paljon, kuin mitä niiden painoarvo digitalisaation myötä on. Koettiin, että tietojärjestelmien, sähköisten laitteiden käyttö ja sähköiset palvelut olivat tulleet tutuksi harjoitteluiden myötä, eikä niinkään koulussa. Toisaalta Turun ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman (SoleOPS 2016-2016a) mukaan harjoittelut ovat osa opintoja. Haastateltavien mielestä harjoittelupaikkojen välillä on kuitenkin paljon eroja siinä mitä laitteita ja järjestelmiä pääsee käyttämään. Kommunikointiosaamisen odotuksiin koulutuksen koettiin vastanneen, sillä raportointia, kirjaamista ja viestintää on harjoiteltu koulussa. Yhteistyöosaamiseen liittyen haastateltavien vastaukset olivat ristiriitaisia koskien moniammatillisuutta. Koettiin, että moniammatillisuutta oli tullut opintojen loppuvaiheessa, mutta osa kuitenkin kertoi, että moniammatillisuutta ei ollut koulun puolesta tuotu esiin juuri ollenkaan.

Henkilökohtaiseen käyttäytymiseen liittyvästä osaamisesta nousi esiin muutososaaminen, jonka kannalta koulutuksen koettiin valmistavan opiskelijoita muutoksiin, jotka ovat lisänneet sopeutumiskykyä. Haastateltavat toivat tämän kuitenkin ilmi sitä kautta, että koulutus oli ajoittain koettu sekavaksi. On hankala nähdä, että kyseessä olisi tarkoituksella syntynyt tilanne, sillä opetussuunnitelman osaamistavoitteissa ei viitata sopeutumiskykyyn (SoleOPS Turun Ammattikorkeakoulu 2015-2016b).

Arvot ja eettinen osaaminen sekä metaosaaminen eivät tulleet haastateltavien vastauksissa esiin koulutuksen vastaavuutta käsiteltäessä.

Haastatteluissa nousi esille konkreettisia kehitysideoita sairaanhoidon koulutukseen. Sote-uudistuksesta monet haastateltavat sanoivat, että kaipaisivat aiheesta enemmän opetusta. Sote-uudistukseen linkittyen opetusta uudistuvasta palvelujärjestelmästä toivottiin lisää, samoin kuin case-harjoituksia potilasohjaamisesta palvelujärjestelmässä. Haastateltavat kokivat sote-uudistuksen lisäävän moniammatillisen yhteistyön tarvetta, jolloin koulutukseen olisi tarpeellista lisätä yhteistyötä muiden sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden kanssa. Teknologiaosaamiseen liittyen haastateltavat toivat esille tarpeen tukikurssille, jolla käsiteltäisiin terveydenhuollossa käytettäviä yleisimpiä teknologia laitteita. Sähköisistä järjestelmistä ja palveluista tuotiin esiin tarve päästä harjoittelemaan potilastietojärjestelmien käyttöä koulussa. Näin ollen kouluihin tarvittaisiin demo- tai ko-keiluversiot erilaisista potilastietojärjestelmistä. Sähköisistä palveluista, kuten Kanta-palvelusta ja E-reseptistä, toivottiin enemmän tietoa koulutuksen aikana. Haastateltavien mielestä myös yrittäjyysopetusta, asiakaspalvelua ja markkinointiopetusta tulisi lisätä koulutukseen.

Opinnäytetyö toi tutkimustuloksia valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden osaamisodotuksista ja kokemuksia koulutuksen vastaavuudesta osaamisodotuksiinsa sote-uudistuksessa. Lisäksi tutkimuksen aineistosta nousi esiin konkreettisia ideoita koulutuksen parantamiseksi, vaikka niitä ei tutkimuskysymyksillä pyritty etsimään. Tutkimustuloksia on mahdollista hyödyntää SoteNavi-hankkeen lisäksi työpaikoilla ja opetussuunnitelmien kehittämisessä oppilaitoksissa.

Tähän opinnäytetyöhön liittyen ilmeni sopivia jatkotutkimusideoita. Muiden sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden odotuksia sote-uudistuksen osaamisvaatimuksista olisi syytä kartoittaa. Näin tulisi esille muiden ammattiryhmien opiskelijoiden ajatukset ja odotukset tarvittavasta osaamisesta sote-uudistuksessa. Aiheen tutkiminen olisi hyödyllistä muual- lakin Suomen ammattikorkeakouluissa, koska sote-uudistus koskettaa koko Suomea. Lisäksi olisi syytä tutkia tarkemmin vastaako nykyhetken opetussuunnitelma sote-uudis- tuksen asettamiin osaamisvaatimuksiin.

Onnistuimme ensikertalaisiksi hyvin opinnäytetyön tekemisessä. Ryhmätyöskentely ja yhteistyö sidosryhmien kanssa onnistui. Ryhmätyötaidot korostuivat tässä työssä erityi- sesti. Opinnäytetyön tekoa vaikeutti lyhyt opinnäytetyön työstämisaika ja samanaikai- sesti olevat harjoittelut sekä teoriaopinnot. Ryhmänä koimme, että alle puoli vuotta oli lyhyt aika tehdä opinnäytetyötä. Tutkimustyön tekoa helpotti ryhmän jäsenten samat ta- voitteet opinnäytetyön tekemiseen liittyen. Kaiken kaikkiaan jokainen tutkimusryhmän jä- sen sai mielenkiintoisen ja antoisan kokemuksen tutkijana olemisesta.

LÄHTEET

Bergenhengouwen G.J. 1996. Competence development - a challenge for HRM professionals: core competences of organizations as guidelines for the development of employees, Journal of European Industrial Training, Vol. 20 Issue: 9

Cheetham G., & Chivers, G. 1998. The reflective and competent practitioner: a model of professional competence which seeks to harmonise the reflective practitioner and competence-based approaches, Journal of European Industrial Training, Vol. 22 Issue: 7

Ellsröm, P. 1998. The many meanings of occupational competence and qualification. Dordrecht: Kluwer academic publishers.

English Oxford living Dictionaries. 2018. Oxford University Press. Know-how. Viitattu 12.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://en.oxforddictionaries.com/thesaurus/know-how>

English Oxford living Dictionaries. 2018. Oxford University Press. Digitization. Viitattu 14.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/digitize>

European commission. 2005. Descriptors defining levels in the European Qualifications Framework (EQF) Viitattu 11.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://ec.europa.eu/plo-teus/en/con-tent/descriptors-page#footnote2>

Hanhinen, T. 2010. Työelämäosaaminen. Kvalifikaatioiden luokitusjärjestelmän konstruointi. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. Viitattu 10.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66674/978-951-44-8290-8.pdf?sequence=1>

Hildén, R. 2002. Ammatillinen osaaminen hoitotyössä. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro

Khan S. 2016. Leadership in the digital age – A study on the effect of digitalisation on top management leadership. Tukholma: Stockholm Business School. Viitattu 18.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:971518/FULLTEXT02.pdf>

Kirjavainen, P. & Laakso-Manninen, R. 2000. Strategisen osaamisen johtaminen. Yrityksen tieto ja osaaminen kilpailuedun lähteeksi. Helsinki: Edita Oy Ab

Opetushallitus. 2017. Tutkintojen viitekehykset. Viitattu 11.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/tutkintojen_tunnustaminen/tutkintojen_viitekehys

Opetusministeriö. 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon: Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Viitattu 11.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80112/tr24.pdf?sequence=1>

Otala, L-M. 2008. Osaamispääoman johtamisesta kilpailuetu. Helsinki: WSOYpro

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. Viitattu 10.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 10.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006c. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 25.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_1.html

SoleOPS Turun Ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelmat 2015-2016a. Sairaanhoidajakoulutus. Viitattu 2.2.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/sea?koulohj_id=8357134&ryhmyttyp=1&luku-vuosi=2888423&stack=push

SoleOPS Turun Ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelmat 2015-2016b. Sairaanhoidajakoulutus. Vuositeema ja osaamistavoitteet. Viitattu 15.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_VuosTeeMat/tab/edi/sea?ryhma_id=13184620&opet-taposa_opinvuos=4&osaaaluenim_id=12981410&valkiel=fi

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2012. Koulutuksella osaamista asiakaskeskeisiin ja moniammatillisiin palveluihin. Viitattu 11.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/71627/URN%3aNBN%3afi-fe201504224497.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

SoteNavi. 2018. Projektin kotisivu. Viitattu 19.1.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://sotenavi.turkuamk.fi/>

Spencer, L.M. & Spencer, S.M. 1993. Competence at Work. New York: John Wiley & Sons

Synonymit.fi. 2018. Osaaminen. Viitattu 1.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://www.synonymi.fi/osaaminen>

THL. 2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiluonnoksen vaikutusten ennakoarviointi. Viitattu 25.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130798/Rap2016_012.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL. 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sote-uudistus. Viitattu 19.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/palvelujen-tuottaminen/sote-palveluiden-integraatio>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 21.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Ulrich, D. 2014. The future targets or outcomes of HR work: individuals, organizations and leadership. Human Resource Development International, Vol. 17, No. 1.

Valtioneuvosto. 2018a. Alueuudistuksen kotisivu. Viitattu 1.2.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://alueuudistus.fi/mika-on-sote-uudistus>

Valtioneuvosto. 2018c. Alueuudistuksen kotisivu. Viitattu 12.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://alueuudistus.fi/soteuudistus/tavoitteet>

Valtioneuvosto. 2018d. Alueuudistuksen kotisivu. Viitattu 19.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://alueuudistus.fi/soteuudistus/digitalisaatio>

Valtioneuvosto. 2018e. Alueuudistuksen kotisivu. Viitattu 20.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://alueuudistus.fi/rahoitus/sote-rahoitus>

Valtioneuvosto. 2018f. Alueuudistuksen kotisivu. Viitattu 19.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://alueuudistus.fi/rahoitus/hallituksen-linjaukset>

Valtioneuvosto. 2018g. Alueuudistuksen kotisivu. Viitattu 20.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://alueuudistus.fi/soteuudistus/asiakkaan-valinnanvapaus>

Valtioneuvosto. 2018h. Alueuudistuksen kotisivut. Viitattu 12.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://alueuudistus.fi/sotesanasto>

Valtioneuvosto. 2018i. Alueuudistuksen kotisivut. Viitattu 12.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://alueuudistus.fi/soteuudistus/asiakkaan-valinnanvapaus>

Valtioneuvosto. 2018j. Alueuudistuksen kotisivut. Viitattu 22.4.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://alueuudistus.fi/lahipalvelut>

Tutkimussuostumuslomake

Suostumus haastattelututkimukseen osallistumisesta

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Haastateltavalla on oikeus keskeyttää milloin vain osallistuminen tutkimukseen tai kieltäytyä vastaamasta hänelle esitettyyn kysymykseen.

Haastattelu kestää korkeintaan 60 minuuttia. Haastattelu nauhoitetaan digitaalisesti, jonka jälkeen haastattelu kirjoitetaan tekstitiedostoksi.

Haastattelun luottamuksellisuus turvataan niin, että siitä tehtyä äänitallennetta käsittelevät ainoastaan tutkimuksen tekijät ja äänitallenteet säilytetään käyttäjätunnuksin ja salasanoin suojatuilla tietokoneilla.

Haastattelu kirjataan tekstitiedostoksi. Haastateltavan ja haastattelussa esille tulevien muiden henkilöiden nimet poistetaan tai muutetaan peitenimiksi. Tarvittaessa muutetaan tai poistetaan myös paikkatietoja ja muita erisnimiä (työpaikkojen tms. nimet), jotta aineistoon sisältyvien henkilöiden tunnistaminen ei ole enää mahdollista.

Ääninauha tuhoetaan sen jälkeen, kun haastattelu on kirjoitettu tekstitiedostoksi.

Haastattelussa esille tulleet asiat raportoidaan tutkimusjulkaisuissa tavalla, jossa tutkittavia tai muita haastattelussa mainittuja yksittäisiä henkilöitä ei voida tunnistaa.

Suostumuksen antajan nimi ja nimenselvennys,

Päiväys

Suostumuksen vastaanottajan nimi ja nimenselvennys,

Päiväys

Teemahaastattelu

Teemat ja niiden lyhyt selitys sekä avainsanoja teemaan liittyen. Selitykset kopioitu suoraan alueuudistus.fi-internetsivuilta.

Sote-uudistus

”Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tarkoittaa Juha Sipilän hallituksen reformia, jossa koko julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto uudistetaan. Uudistus tehdään osana maakunta- ja sote-uudistusta. Uudistuksen tekevät valtio ja kunnat sekä tulevat maakunnat. Nykyisin kunnat järjestävät julkiset sosiaali- ja terveystalvet. Vuodesta 2020 alkaen kotimaakuntasi on vastuussa siitä, että saat tarvitsemasi sote-palvelut. Sote-uudistuksesta käytetään monesti lyhennettä sote. Sote-uudistus on sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteen ja palvelujen uudistus. Tavoitteena on kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta ja saatavuutta sekä hillitä kustannuksia.”

Millaisia odotuksia sote-uudistuksesta?

Mitä osaamista näissä tarvitset?

Miten koulutus on vastannut näihin?

Avainsanat: fiilis, ajatukset

Maakuntaudistus

”Julkisten sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä 18 maakunnalle 1.1.2020. Maakunnat ovat suurempia ja niillä on taloudellisesti parempi kantokyky. Ne järjestävät palvelut alueensa koko väestön kannalta tarkoituksenmukaisesti.”

Mitä osaamista odostat tarvitsevasi maakuntaudistuksessa?

Miten koulutus on vastannut näihin odotuksiin?

Avainsanat: hallinto, vastuunsiirto

Valinnanvapaus

”Sote-uudistuksessa valinnanvapaudella tarkoitetaan asiakkaan oikeutta valita, mistä ja keneltä hän hankkii sosiaali- ja terveystalveluja. Asiakkaan valinnanvapaus toteutuu eri tavoin riippuen siitä, millaisesta palvelusta on kyse. Perustason palveluissa asiakas voi

valita haluamansa sosiaali- ja terveyskeskuksen (sote-keskuksen) ja suunhoidon yksikön (hammashoitolan), joissa asioi. Sote-keskukset ja suunhoidon yksiköt voivat olla julkisia tai yksityisiä. Asiaksmaksu on kaikissa sama. Erityisosaamista edellyttävissä palveluissa asiakas voi valita maakunnan liikelaitoksen toimipisteen. Asiakas voi valita maakunnan liikelaitoksen ylläpitämän toimipisteen minkä tahansa maakunnan alueelta. Lisäksi asiakkaan valinnanvapaus toteutuu silloin kun hän saa asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin. Palvelun voi tällöin tuottaa yksityinen toimija eli yhtiö, järjestö tai ammatinharjoittaja. Valinnanvapaus tulee voimaan vaiheittain vuoteen 2022 mennessä. Syksystä 2019 alkaen asiakas voi valita maakunnan liikelaitoksen eli käytännössä maakunnan, jonka palveluissa asioi. Viimeistään 1.7.2020 maakunta ottaa käyttöön asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin. Sote-keskukset aloittavat toimintansa viimeistään 1.1.2021 ja hammashoitolat 1.1.2022. Valinnanvapauspilotit alkavat joissain maakunnissa jo vuonna 2018.”

Mitä osaamista odotat tarvitsevasi valinnanvapauden muuttuessa?

Miten koulutus on vastannut näihin odotuksiin?

Avainsanat: Suoran valinnan palvelut (Käytännössä sosiaali- ja terveyskeskusta eli sote-keskusta ja suunhoidon yksikköä eli hammashoitola), kilpailu, yksityistäminen, tehokkuus

Digitalisaatio

”Digitalisaatio tarkoittaa digitaalisen teknologian hyödyntämistä ihmisten arjessa, palveluissa ja työelämässä. Digitalisaatio on laaja käsite ja se liittyy sekä tietoteknisiin ratkaisuihin (ICT-ratkaisut) että digitaalisiin eli sähköisiin palveluihin ja välineisiin. Se tarkoittaa myös sitä, että tietojärjestelmät ja uudet digi-palvelut (sähköiset palvelut) tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia mahdollisimman hyvin. Digitalisaatio on olennainen osa sote-uudistusta. Digitalisaation avulla sosiaali- ja terveysterveystoimintaa voidaan tuottaa täysin uusilla tavoilla ja entistä tehokkaammin. Digi-palvelut antavat jatkossa ihmisille nykyistä paremmat mahdollisuudet ylläpitää ja kehittää itse omaa hyvinvointiaan, terveyttään ja toimintakykyään. Digitalisaation avulla asiakkaan ajantasaisia tietoja voidaan käyttää kaikissa palveluissa asiakkaalle antavissa eri organisaatioissa nykyistä helpommin.”

Mitä osaamista odotat tarvitsevasi digitalisaatiossa?

Miten koulutus on vastannut näihin odotuksiin?

Avainsanat: inhimillisyys, sähköiset palvelut, toimintavarmuus

Taulukot osaamisodotuksista

ILMAISU	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
<ul style="list-style-type: none"> Pitää hallita isoja kokonaisuuksia. Jos et tunne järjestelmää et voi oikein mitään sen kanssa tehdä, se on se aivan ensimmäinen porras. Toinen on se, kun sen järjestelmän osaa, niin mitä tietyt toimijat sen järjestelmän sisällä tekee. ...hahmottaa, että mikä se "oma-alue" on, kuinka iso se on, mitä siihen kuuluu ja oman yksikön paikka siinä järjestelmässä. Tiedetään mihin asiakas pitää ohjata, esimerkiksi meneekö hän toisaalle, tiedetään, tuleeko hän meille vai kuuluuko hän jollekin toiselle... 	Organisaatiorenne		
<ul style="list-style-type: none"> Palvelu- ja potilaanohjaamista julkisen- yksityisen- ja kolmannen sektorin äärelle. Tietää mitä on saatavilla ja missä. pitää osaa soveltaa palveluja käytäntöön (esim. palvelusetelit) meidän piti tarjota palveluseteleitä ja osalle piti laskea niiden seteleiden määrä, että kuinka paljon niitä saa ja paljon jää maksettavaa, se piti osata kui paljon maksaa (palvelut) 	Palvelut ja palveluiden rakenne		
<ul style="list-style-type: none"> Varmaan se, että se uus työehtosopimus tulee käydä paremmin läpi. Se mihin on oikeus, ja siitä ihmisillä, eikä hoitajillakaan ei ole välttämättä tietoa, eikä tavallisilla ihmisillä vielä. Se pitäisi enemmän informoida mihin sinulla on oikeus ja mitä pystyt tehdä oikeuksilla. sit semmosii kohtii mis vaihdetaan työpaikkaa tai tehdään jotain muut. Ni ehkä se et miten itsest tehdään näkyväks koska aikasemminhan, etenkin jossain pienemmissä kunnissa, kaikki tietää toisensa. Ja tämmönen joku työpaikan vaihtaminen on sinäällä aika helppoo tai suoraviivast, koska sust on kuitenkin niin paljon tietoo niil henkilöil jotka päättää sun tulevast asemast. Heil on jo valmiiks tietoo susta. 	Potilaan oikeudet ja työntekijän oikeudet	Organisaatio-osaaminen	Tiedollinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> Sairaanhoitajana pitäisi olla jonkinlainen käsitys minkälaisia uhkia voi olla tai tulla vastaan. Koska potilasturvallisuus ei ole vain sitä, että kaikki asiat ovat hyvin sairaalassa, vaan sitä myös, että potilastiedot ovat tallessa ja turvassa. 	Tietoturva		
<ul style="list-style-type: none"> pitää osata markkinoida omaa työpaikkaa osaa tuoda ne parhaimmat puolet siitä paikasta esille miten saadaan asiakkaita ja miten me saadaan pidettyä ne meillä Pitäisi olla omat somekanavat ja siellä mainostaa 	Markkinointi	Liiketoiminta-osaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> Asiakaspalvelualltiutta pitää osata suositella paikkoja palautteen ottoa ja vastaan antoa 	Asiakaspalveluhenkisyys		

<ul style="list-style-type: none"> • täytyy osata erottaa edukseen niistä muista • Täytyy tietää mitä juuri sinun yksikölläsi on tarjota ja antaa vs. ne jotka ovat lähimmät tavallaan kilpailijoita siinä meihin verrattuna 	Kilpailu		
<ul style="list-style-type: none"> • Yrittäjäyysosaamista: taloustaitoa, markkinointi, laki- ja säädöspuolen osaamista 	Lainsäädäntö		
<ul style="list-style-type: none"> • Sit tarvitsee osata vastata niihin (potilaiden) kysymyksiin • Käytännön työ ja käytännön takana oleva teoria olisivat hanskassa • Sellainen laajatieto vähän kaikesta. Tuntuu, että siitä tulee muutenkin sellainen trendi, että pitää vähän tietää kaikesta ja joistain asioista vähän syvemmin. • pitää itse olla se ammattilainen, joka tietää sen tosiasian sitä • Periaatteessa se on hyvä (hakea tietoa tietokannoista) koska silloin on aina se uusin tieto, eikä mieti vanhoja juttuja, että ei kangistu niihin kaavoihin • tietoja pitää pystyä arvioimaan • Eli pitää myös osata kertoa ja selittää mitä lähdekriittisyys tarkoittaa 	Teoriatieto	Kliininen osaa- minen	Tiedollinen ja toiminnallinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Oikeiden kysymysten kysyminen • Jatko hoitoa tai hoitoa suunniteltaessa pitäis ottaa ihmisen tarpeet huomioon • Osata ohjata potilaita sinne mitä he itse tarvitsee jos ei osaa päättää • Oireitten perusteella katsoisi sen oikean hoitopaikan hänelle 	Hoidon tarpeen arvioiminen		
<ul style="list-style-type: none"> • Pienemmällä paikkakunnilla laaja osaaminen antaa ihan konkreettista hoitoa • kun asuu esim. Turussa niin se ei mielestäni vaikuta, mutta jos terveyskeskuksia yhdistetään, kun tulee isompia organisaatioita, niin sitten jollain pienemmällä paikkakunnalla asioita pitäisi osata enemmän • Osaa tehdä ne tutkimukset oikein • Toimintavarmuus, niin kuin muutkin jutut lagittaa (<i>jumittaa</i>), ne saattavat hajota. Sairaalamailmassa sinun pitää olla varalla toimintasuunnitelmat mitä tehdä. Pitää osata siirtyä vanhoihin tapoihin, jotta pystyy hoitamaan asiat kuitenkin 	Hoidon toteutta- minen		
<ul style="list-style-type: none"> • Pitää osata hoitopolkuja ja ohjata potilasta eteenpäin • pitää osata ohjata miten palveluun pääsee ja osataan kertoa vaihtoehtoista 	Palveluohjaus	Ohjausosaami- nen	
<ul style="list-style-type: none"> • vastuuta siirretään potilaille ja asiakkaille, niin he ehkä enemmän päättää ja olet enemmän ni- menomaan päätöksenteon tukena 	Tukeminen pää- töksenteossa		

<ul style="list-style-type: none"> • Osaa ohjata potilaan oikean ammattilaisen luokse • Tuntee esim. fysioterapeuttien työskentelyä ja toimintaterapeuttien työtehtäviä • Täytyy pystyä delegoimaan 	Moniammatillinen yhteistyö	Yhteistyöosaaminen	Toiminnallinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Kyl varmaan sit pitäis ammattikorkean ottaa jotain viestintäsystemejä mukaan lisää, et ehkä just jotain johtamisosaamista sit tarvitaan kans. 	Johtaminen		
<ul style="list-style-type: none"> • tiedonkulun pitää olla hyvää ja siinä pitää olla itsellä osaamista ja, että muistaa katsoa sen, että osaa etsiä ne henkilötiedot eri paikasta • kommunikointiosaaminen rajojen yli • Se ei ole tavallaan niin rajattua se kenen kanssa joudut toimimaan. 	Tiedonkulku ja haku	Viestintäosaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> • pitää olla hyvä käyttämään sähköisiä palveluja, pitää osata ohjata niiden käyttöä, pitää osata tuottaa sisältöä mahdollisesti. • pitää osata käyttää kirjausjärjestelmiä 	Sähköiset palvelut	Teknologiaosaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> • on myös tarjolla digitaalisia apuvälineitä, pitäisi ne mielessä ja osaisi ehdottaa asiakkaalle tai jollekin muulle jota asia koskee. • pitää tietää miten käyttää niitä (uusia laitteita) 	Sähköiset laitteet		
<ul style="list-style-type: none"> • pitää asennoitua muutospositiivisesti • On helpompaa itselle, jos näkee sen enemmän positiivisempänä muutosvoimana • Sitten toisaalta, että pystyy kritisoimaan niitä vanhojakin mitä on ollut. • Vähä sama et mihin heitätkin niin pystyy mukautumaan. 	Sopeutuminen	Psyykinen osaaminen ja sosiaalinen osaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> • jatkuva kouluttautuminen ja hereillä olo, ajanhermolla pysyminen 	Itseohjautuvuus		
<ul style="list-style-type: none"> • Se ei ole vain se inhimillisyys, vaan yksi hoitajan rooleista on olla inhimillinen ja pystyä niihin ihmiskontakteihin, empatiaan ja niistä potilaista välittämiseen 	Empatia		
<ul style="list-style-type: none"> • vaikka tulee kaikki hienoudet, digipalvelut ja muut jutut, niin kuitenkin pitää säilyttää se taito ihmisten kohtaamiseen • Inhimillisyyttä linkitän todella paljon empatiaan ja kaikkea tämmöistä Potilas on siinä keskiössä koko ajan. Se on sellainen itsestään selvyys se inhimillisyys, se pitää ottaa aina huomioon tällä alalla. 	Inhimillisyys	Moraali	Arvot ja eettinen osaaminen

esimerkiks miten mä voin niinku antaa potilaalle vaihtoehtoja et mihin mennä. Ja miten pidän huolen siitä et mä en painota jotain tiettyjä toisten edelle. Etenki jos jossain on tosi mukavia ihmisiä ja tunnen sielt ihmisiä ja ne saa rahaa siitä enemmän, jos mä sinne heitän ohjeena.	Objektiivisuus		
<ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtaisesti siis pitäisi nostaa sitä hoidon laatua ja hoidon tasoa • osaa pyytää apua, jos ei tiedä • Haluais itse hallita paljon asioita, mikä ei välttämättä aina ole ihan hyvä 	Laadunvalvonta	Itsensä kehittäminen	Metaosaaminen
<ul style="list-style-type: none"> • tiedostaa miten itse hahmottaa (esim. teknologian opettelu tärkeää) 	Hahmottamiskyky		

Taulukot koulutuksen vastaavuudesta

ILMAISU	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
<ul style="list-style-type: none"> • omat valmiudet tuota kohtaa on noussut tuota sote-uudistusta kohtaan, mutta opintojen alussa ei hirveästi painotettu siihen liittyen • Koulutus on vastannut ihan hyvin (sote-uudistus). Se vain on valitettavaa, jos nämä kurssit on käyty yksi tai kaksi vuotta sitten, niin tähän on ehtinyt muuttua siinä ajassa aika paljon, mutta se ei ole meidän vika eikä koulun vika. Aika rullaa eteenpäin omalla tahdilla, mutta tätä on huomioitu. Eli ihan tyydyttävällä taholla • No, jonkun verran. Ehkä siit nyt on, esimerkiks tänä vuon ton asiakaskeskeinen hoitotyö (asini) kurssi, ni siin oli jonkun verran. Mut aika vähän. Sinällään tota asiaa on koht veivattu 10 tai 15 vuotta? Ei siit oo paljoo päätyny tähän kouluopetukseen. Toisaalta ei oo voinukaan, koska ei oo niit selkei päätöksiä tehty viel aikasemmin. • Sil popula-kurssil taidettiin käydä sitä sote uudistust läpi vähän. Eikä se vastaa ehkä tarpeeks tähän kuttä uudistus muuttuu koko ajan. 	Sote-uudistus		
<ul style="list-style-type: none"> • Tähän ehkä vähän heikommin, ei ole hirveästi kerrottu koulussa maakuntauudistuksesta. • Sana ei ollut ennestään tuttu. • Se on jäänyt vähän taka-alalle, kun se on vähän kesken ja ilmassa leijuva ajatus. Tämä on ohitettu aika lailla. • Se ollaan lauseissa mainittu ”Kun sote-uudistus, tai kun maakuntauudistus tulee niin sitten tämä voi muuttua.” Mutta kukaan ei tiedä mihin se muuttuu tai mistään muusta syystä, kun se on osa sote-uudistusta. 	Maakunta-uudistus	Organisaatio-osaaminen	Tiedollinen osaaminen

<ul style="list-style-type: none"> No minun mielestä ei kyllä, koska minulla on aika auki nämä kaikki rakenteet. Kun ei ole itse Turusta päin kotoisin. Niin kyllähän siellä on yritetty kattoo kaiken maailman hoitopolkuja jollekin tietylle potilaalle esimerkiksi TYKS:n nettisivujen mukaan. Mietin voiko yksityisen läheteellä mennä julkiselle, tällaisia jotain asioita on jäänyt ihan hämärään. Toki jos olisi ollut sellaisessa harkkapaikassa, missä olisi tullut vastaan, mutta ei muuten. Ei kyllä ollenkaan. Olen oppinut kaiken työelämästä, näihin valinnanvapausasioihin liittyen. (palvelusetelit, niiden käytäntöön soveltaminen ja niiden ohjeistaminen) Aika pintapuolisesti mun mielestä, etenkin tämän hetkistä järjestelmää.(palvelujärjestelmä) Tietoturvaluulta on jonkun verran painotettu 	Palvelujärjestelmä		
<ul style="list-style-type: none"> Ei ole tullut sellaista bisneshenkistä, asiakaspalvelutyypistä koulutusta, miten saadaan asiakkaita ja miten me saadaan pidettyä ne meillä. 	Asiakaspalvelu		
<ul style="list-style-type: none"> Oli se yksi kurssi, mut seki oli vähä sellanen hassu. Ei se tehnyt yhtään sitä mitä mun mielestä sellaisen pitäis tehdä, eli et innostaa sellasta yrittäjyyttä. Kylhän meil itseasiassa on joku yrittäjyyskurssi. Korostetaan yrittäjyyden tärkeyttä. Onhan meillä ollut noita yrittäjyystyypisiä kursseja, mutta se on ollut aika sellaista pintaraapaisu. Veikkaan, että se tulee nyt aika paljon korostumaan, jos tämä tulee käymään toteen. Mutta ei ole siis hirveästi tullut esille tässä. 	Yrittäjyys	Liiketoimintaosaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> Siis ei kyllä hirveesti oo (johtamisopintoja), et tietty vapaavalintaisissa on jotain...mut se on tietty opiskelijan vastuulla. 	Johtaminen		
<ul style="list-style-type: none"> Uskon, että sairaanhoitajakoulutus antaa ne osaamiset, koska hoidan työssä kuitenkin samoja potilaita. Tuntuu, että koulu on opettanut sitä (pystyy toimia myös ilman digilaitteita). Minusta jotkut opettajat näkevät myös sen, että pitää pärjätä ilman kaikkia hienoja vemppeitä. 	Potilaan hoitaminen	Kliininen osaaminen	Tiedollinen ja toiminnallinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> Et mulla on sellanen olo, et koulutus antaa ihan pintaraapasun kaikkeen ja tavallaan sä sit päätät, että mihin sä haluat erikoistua ja mihin sä haluat mennä ja sit siellä opit sen. No kylhän siinä (koulussa) katellaan läpi, mut siinä painotetaan ehkä vähän väärii (opintoja) tai no jos ny ruvetaan miettiin et miten meillä eros tuntipainotuksiltaan mielenterveys ja sisätaudit. 	Laaja-alainen osaaminen		

<ul style="list-style-type: none"> Kyllä koulussa on ollut lähdekriittisiä juttuja ja ollaan käyty ne tietokannat läpi 	Lähdekriittisyys ja tietokannat		
<ul style="list-style-type: none"> Oikeastaan normaali sh-luokilla ei ole tullut sellaista mahdollisuutta päästä tutustumaan teknologiaan tai digipalveluihin. Siinä on kehitettävää koulutuksen puolesta Mut tota joo koulus ei oo toistaseks ollu tähän just mitään. Eikä sit oikeestaan oo paljon puhuttukaan. Ehkä nyt jotain atk-taitoi ihan yleisesti suosisin et tääl olis, ku ei niit tääl oike 	Teknologia- ja digipalveluosaaminen		
<ul style="list-style-type: none"> Harkassa ne on opittu. Toisaalta sehän riippuu paikasta, johon menee. Että esimerkiksi se ALTTI, olen kuullut, mutta en ole ikinä oikein päässyt käyttämään sitä, enkä tiedä onko niitä joitain muita, mitä ei ole päässyt käyttämään vielä. Kuulin yhdeltä luokkalaiselta, että hänellä ei ollut omia tunnuksia harjoittelussa. Esimerkiksi tämä niin on aika tuurista kiinni mitä harkassa pääsee tekemään eri asioita, ei voi siis sen varaan jättää omaa osaamista. Osittain ei ole vastannut ja osittain on vastannut odotuksiin. 	Tietojärjestelmät	Teknologia- ja digipalveluosaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> Tuntuu, että se (sähköisten laitteiden käyttö) on hyvin yksilöllistä se osaaminen, että sitä ei ainakaan koulussa ole opetettu Laitteita on käyty joitakin läpi, kuten tippalaskuri ja nosturi, mutta ei nekään ole niitä ajankohtaisimpia ole Harjoittelussa niitä on tullut jonkin verran. (sähköisten laitteiden käyttöä) 	Sähköisten laitteiden käyttö		Toiminnallinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> Ne (sähköiset palvelut) käydään pintaraapaisun tasolla läpi, mutta niihin ei oikein välttämättä pääse kauhean syvälle, niin kuin harjoittelupaikkojenkin puolesta. Tai sitten tämä, että Turussa on käytössä netissä se mistä voi varata terveystalvelut, niin siitä en ole kuullut koulussa tai harjoittelupaikoissa Joskus on käsitelty sähköinen resepti, mutta miten sekin käytännössä toimii Esimerkiksi tuli mieleen Kanta. Se mitä olen Kannasta opetellut tai saanut opetusta jollain tasolla on sellainen esite, mikä Kannasta jaetaan potilaalle. Enkä niistä tiennyt ennen kuin menin niitä katsomaan sinne ja katsoin mitä sieltä löytyy ja mitä siellä voi tehdä ja mihin sitä voi käyttää. 	Sähköiset palvelut		

<ul style="list-style-type: none"> Ollaan hyvin vähän käyty läpi kirjaamista. Jonkin verran raportin antamista, mutta sitä ihan muutaman kerran vain. Harjoittelujen puolesta sitä on tullut ihan hyvin No ihan vaikka kirjaamisen opettelua. Ku me ei olla sitä koulussa koskaan 	Raportointi ja kirjaaminen	Kommunikointi	
<ul style="list-style-type: none"> Et äidinkieles tulee sitä viestintäpuolen juttua sit, et se on sit täysin opettajasta kiinni. Meillä oli mun mielestä hyvä tuuri, et meillä painotettiin mun mielestä paljon enemmän sinne viestintäpuoleen ku mitään kielenosaamista. 	Viestintä		
<ul style="list-style-type: none"> Loppuopiskelun aikana on tullut enemmän sellaista moniammatillisuutta Ei varsinaisesti koulun puolesta. 	Moniammatillisuus	Yhteistyöosaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> Olen aika hyvin valmistautunut näihin muutoksiin ja olen muutospositiivinen, koska tämä on ollut niin clusterfuckia tämä koko koulutus ja jotkut kurssit ovat toteutettu mielenkiintoisella tavalla, eikä ikinä tiedä oikein, mitä parin pv aikana tapahtuu tai seuraavan viikon aikana, pysyykö aikataulut ja näin. Se on ihan hyvä valmistautuminen näihin muutoksiin, että millaista se voi olla. Eikä siinä ole mitään pahaa. 	Sopeutuminen	Muutososaaminen	Henkilökohmainen käyttäytymiseen liittyvä osaaminen